

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní

Správní soudnictví v Československu
v letech 1918 až 1952

Martin Škrabka

Bakalářská práce

2018

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Martin Škrabka**
Osobní číslo: **E15299**
Studijní program: **B6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Veřejná ekonomika a správa: Veřejná ekonomika**
Název tématu: **Správní soudnictví v Československu v letech 1918 až 1952**
Zadávací katedra: **Ústav správních a sociálních věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem práce je analýza organizace Nejvyššího správního soudu v letech 1918 až 1952 včetně jeho personálního obsazení, nákladů na chod soudů, průměrné délky trvání soudního řízení a důvodů, jež vedly k zahlcení soudu. Analyzovány budou dále pravomoci a rozhodovací praxe zachycená v "Bohuslavově sbírce". Práce bude obsahovat komparaci prvorepublikového správního soudnictví se soudobým správním soudnictvím.

Osnova:

- Vývoj správního soudnictví ve vybraných státech Evropy.
- Správní soudnictví na našem území před rokem 1918.
- Nejvyšší správní soud v letech 1918-1938.
- Nejvyšší správní soud v době Protektorátu.
- Nejvyšší správní soud po 2. sv. válce.
- Komparace prvorepublikového správního soudnictví se soudobým správním soudnictvím.

Rozsah grafických prací: -
Rozsah pracovní zprávy: cca 30 stran
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická
Seznam odborné literatury:

HENDRYCH, D. Správní právo: obecná část. 9. vyd. Praha: C.H. Beck, 2016. ISBN 978-80-7400-624-1.
HLEDÍKOVÁ, Z.; JANÁK, J. a DOBEŠ, J. Dějiny správy v českých zemích: od počátků státu po současnost. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2005. ISBN 80-7106-709-1.
MAZANEC, M. Správní soudnictví. Praha: Linde, 1996. ISBN 80-7201-021-2.
SCHELLE, K. Vývoj veřejné správy v letech 1848-1990. Praha: Eurolex Bohemia, 2002. ISBN 80-86432-25-4.
SCHELLEOVÁ, I. Správní soudnictví. Praha: Eurolex Bohemia, 2004. ISBN 80-864-3290-4.

Vedoucí bakalářské práce: JUDr. Jana Janderová, Ph.D.
Ústav správních a sociálních věd

Datum zadání bakalářské práce: 1. září 2017
Termín odevzdání bakalářské práce: 30. dubna 2018

doc. Ing. Romana Provasníková, Ph.D.
děkanka

L.S.

doc. Ing. Jolana Volejníková, Ph.D.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 1. září 2017

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Byl jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako Školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 9/2012, bude práce zveřejněna v Univerzitní knihovně a prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 26. 4. 2018

Martin Škrabka

Na tomto místě bych chtěl poděkovat JUDr. Janě Janderové, Ph.D. za její vstřícný přístup, cenné rady a připomínky, které napomohly vzniku této bakalářské práce.

Dále patří velké poděkování mým rodičům i přátelům za jejich vytrvalou podporu a pomoc v mém studiu.

ANOTACE

Analýza organizace Nejvyššího správního soudu v letech 1918 až 1952 včetně jeho personálního obsazení, nákladů na chod soudu, průměrné délky trvání soudního řízení a důvodů, jež vedly k zahlcení soudu. Analyzovány jsou pravomoci a rozhodovací praxe zachycená v "Bohuslavově sbírce". Práce obsahuje komparaci prvorepublikového správního soudnictví se soudobým správním soudnictvím.

KLÍČOVÁ SLOVA

Nejvyšší správní soud, správní soudnictví

TITLE

Administrative Justice in Czechoslovakia between 1918 and 1952

ANNOTATION

Analysis of the organization of the Supreme Administrative Court between 1918 and 1952, including its staffing, court costs, the average length of the court proceedings and the reasons that led to overloading the court. The competencies and decision-making practices recorded in "Bohuslavova sbírka" are also analysed. The thesis contains a comparison of the former Czechoslovak administrative justice with the contemporary administrative judiciary.

KEYWORDS

Supreme Administrative Court, Administrative Justice

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

ČSR	Československá republika
ČR	Česká republika
NSS	Nejvyšší správní soud
Sb.	Sbírka zákonů
Sb. z. a n.	Sbírka zákonů a nařízení
SŘS	Správní řád soudní
Ř. z.	Říšský zákoník

Obsah

Úvod	10
1. Vývoj správního soudnictví ve vybraných státech Evropy	12
1.1. Anglie	12
1.2. Francie	13
1.3. Německo	14
2. Správní soudnictví na našem území před rokem 1918	15
3. Nejvyšší správní soud v letech 1918–1938	18
3.1. Přetížení soudu	20
3.2. Nový zákon	22
4. Sídlo soudu	25
5. Nejvyšší správní soud v době Protektorátu Čechy a Morava	28
6. Nejvyšší správní soud po 2. sv. válce	30
7. Bohuslavova sbírka	33
8. Prezidenti Nejvyššího správního soudu	35
8.1. Ferdinand Pantůček	35
8.2. Emil Hácha	35
9. Komparace se současným NSS	37
9.1. Novodobý Nejvyšší správní soud	37
9.2. Počet soudců a celkových zaměstnanců soudu	38
9.3. Plat	40
9.4. Náklady na chod soudu	42
9.5. Počet vydaných rozhodnutí a efektivita soudu	44
9.6. Kompetence NSS	46
Závěr	48
Bibliografie	50
Tištěné zdroje	50

Elektronické zdroje.....	51
Zákony, právní předpisy a rozhodnutí soudu	53
Seznam grafů a tabulek	55
Přílohy	56
Příloha č. 1 – Nález NSS	56
Příloha č. 2 – Podrobný výkaz platů za rok 1925.....	58
Příloha č. 3 – Výdaje NSS 1925.....	59

Úvod

Moc ve státě se tradičně dělí na moc zákonodárnou, výkonnou a soudní, což u nás deklaruje i druhý článek Ústavy. Základem právního demokratického státu je vzájemná nezávislost těchto tří složek, která ovšem nikdy nemůže být zcela absolutní. V prostředí České republiky tak spatřujeme různá propojení – například vláda, jako moc výkonná, musí získat důvěru v poslanecké sněmovně, což je orgán zákonodárný. Nezávislé soudy jsou vykonavatelem soudní moci a rozhodují o ochraně subjektivních práv, o vině a trestu, zákonnosti správních rozhodnutí či souladu s právními normami. Ačkoliv je správní soudnictví poměrně mladé, představuje v moderním demokratickém státě zcela neopomenutelný článek státní moci. Jeho hlavní funkce směřuje k ochraně osob před nezákonným rozhodnutím, nesprávným úředním postupem, případně nečinností orgánů veřejné moci. Mimo to můžeme správní soudnictví chápat i jako složku státu nalézající právo ve věcech správních (například rozpuštění politické strany nebo politického hnutí, viz § 94 odst. 1b SŘS).

V průběhu první světové války se postupně začínaly objevovat hlasité názory o znovuoobnovení samostatného a svrchovaného státu vybudovaného podle historických hranic. Pravděpodobně nejvýznamnější počín vznikl v rukou českých poslanců říšské rady a bývalých poslanců rozpuštěného sněmu Království českého, markrabství Moravského a vévodství Slezského. V prohlášení vydaném dne 6. ledna 1918 požadovali samostatný demokratický stát zahrnující Slovensko na základě práva na sebeurčení národů. Mezitím měl nově zřízený Národní výbor československý připravovat zákony a celkové převzetí moci pro budoucí Československo. Historický den byl 28. říjen 1918, kdy Národní výbor vydal Zákon o zřízení samostatného státu československého. Ten byl později vyhlášen ve Sbírce zákonů pod číslem 11/1918 Sb. z. a n. Obzvláště důležitý byl článek číslo II, který zachovával právní kontinuitu – veškeré zemské i říšské zákony a nařízení zůstaly po vzniku Československa v platnosti až do doby, než zákonodárný orgán vytvořil nové. Recepce Rakousko-Uherského právního řádu tak zabránila zmatkům a nejasnostem po vytvoření republiky. Několik dní po vyhlášení státu byl vydán zákon o zřízení nejvyšších správních orgánů – ministerstev. Těch bylo zřízeno 10. Z hlediska správního soudnictví i soudnictví obecně bylo stěžejní ministerstvo spravedlnosti. Agenda ministerstva spravedlnosti, tak jako i jiných ministerstev, byla recepční normou převzata z Rakouska-Uherska a zahrnovala tedy správu všech soudů, státních zastupitelství a věznic.

Tato bakalářská práce popisuje v devíti kapitolách vývoj Nejvyššího správního soudu v době první republiky, a to včetně historického exkurzu do Rakouska-Uherska i počátků správního soudnictví v Evropě. Poslední, devátá kapitola za použití základních statistických metod komparuje Nejvyšší správní soud ČSR se současným Nejvyšším správním soudem České republiky v Brně.

První kapitola se podrobně zabývá počátky správního soudnictví ve vybraných evropských státech, neboť na těchto původních konceptech staví i dnešní moderní soudní systém. Ve druhé kapitole se zaměřuji na správní soudnictví před vznikem samostatného československého státu. Stěžejní je pak kapitola třetí o Nejvyšším správním soudu ČSR v letech 1918-1938, tedy od jeho vzniku v listopadu 1918 do podepsání Mnichovské dohody v září 1938. To vyústilo nejdříve v částečnou a o několik měsíců úplnou okupaci Československa, když v březnu 1939 došlo ke zřízení Protektorátu Čechy a Morava. Do rukou Německé říše tak byla nuceně předána veškerá kontrola nad mocí výkonnou, zákonodárnou i soudní. Tomu se detailně věnuje pátá kapitola. Další, šestá kapitola v teoretické části této práce sleduje fungování Nejvyššího správního soudu v obnovené Československé republice až do konce jeho existence v roce 1952. Kapitola čtvrtá o sídle soudu se prolíná všemi těmito časovými úseky, a proto není začleněna do žádné jiné části.

V poslední kapitole této bakalářské práce jsou podrobně analyzovány rozdíly mezi prvorepublikovým Nejvyšším správním soudem a jeho dnešní podobou z hlediska vytíženosti a poměru rozhodnutých stížností, počtu soudců včetně jejich platového ohodnocení a v neposlední řadě kapitola obsahuje srovnání věcné příslušnosti soudů. Vše je jednoduše a přehledně znázorněno v tabulkách a grafech.

Cílem této práce je analýza organizace Nejvyššího správního soudu v letech 1918 až 1952 včetně jeho personálního obsazení, nákladů na chod soudů, průměrné délky trvání soudního řízení a důvodů, jež vedly k zahlcení soudu. Analyzovány budou dále pravomoci a rozhodovací praxe zachycená v "Bohuslavově sbírce". Práce bude obsahovat komparaci prvorepublikového správního soudnictví se soudobým správním soudnictvím.

1. Vývoj správního soudnictví ve vybraných státech Evropy

Přestože první písemné zmínky, které se považují za počátky správního práva v dnes nejvyspělejších státech Evropy, vznikaly až ve 2. tisíciletí našeho letopočtu, v Číně již ve 4. století před naším letopočtem probíhaly rozsáhlé reformy z iniciativy významného čínského státníka Šang Janga. Ve svém dokumentu *Kniha správce* rozebírá úlohu panovníka, roli byrokracie, ale i tresty za nelojálnost státních úředníků. Ve svém díle vyslovil na tehdejší dobu pozoruhodnou a nadčasovou myšlenku, která má i v současném právním státě své místo: „Moudří zákony tvoří, hloupi věří, že mohou zákony ovládnout“.

Za kolébkou práva včetně práva správního lze na evropském kontinentu považovat antický *Lex duodecim tabularum* (Zákon dvanácti desek), jímž byly v polovině 5. století př. n. l. kodifikovány nejdůležitější části obyčejového práva v Římě. Dalšími významnými spisy z antického období, jež zasahovaly do oblasti nejen ústavního práva, ale i řízení veřejné správy, jsou Platónova *Ústava* či Aristotelova *Politika*. [12]

Ačkoliv samostatné správní soudy začaly vznikat o mnoho století později, zákony týkající se kontroly veřejné správy jsou poměrně staré. Základním předpokladem pro správné pochopení prvorepublikového i současného systému kontroly věcí veřejných je proto alespoň stručný přehled o historii a vývoji různých koncepcí správního soudnictví. Na evropském kontinentu se profilovaly tři základní směry – anglický, francouzský a německý – jejichž základní principy jsou popsány v této kapitole.

1.1. Anglie

Počátky anglického správního soudnictví a práva spadají do začátku 13. století, kdy nespokojení baroni donutili krále Jana (známého jako *Jana Bezzemka*) stvrdit Velkou listinu práv a svobod, která výrazně omezovala absolutní moc panovníka. Tím listina navázala na nepříliš známý právní dokument *Charter of Liberties* vydaný Jindřichem I. v roce 1100. *Magna charta libertatum*, tedy Velká listina práv a svobod, se řadí mezi historicky nejvýznamnější politicko-právní dokumenty. Listina mimo jiné zaručovala anglické církvi práva a neporušitelnou svobodu, upravovala dědické podmínky, či sjednocovala používané míry. V článku 39, dle něhož jsou základní lidské svobody nedotknutelné bez soudního rozsudku na základě zákona, můžeme z ústavního hlediska spatřovat předchůdce zásady práva na spravedlivý proces. Do správněprávní oblasti lze

poté zahrnout články o nesprávném úředním postupu, při kterém byl vyvlastněn majetek bez soudního rozhodnutí, nezákonně zbavena práva a výsady jednotlivce, jakož i nesprávně vyměřený poplatek či nezákonně uložená pokuta. V těchto případech má být majetek i práva okamžitě navraceny a při pochybnostech rozhodne spor Rada dvaceti pěti baronů, která byla rovněž ustanovena tímto dokumentem. Pokud kterýkoliv svobodný občan cítil pochybení v rozhodnutí soudu či úředníků, mohl u Rady dvaceti pěti baronů tuto skutečnost sdělit a ta měla povinnost napravit křivdu během čtyřiceti dnů. [11]

V průběhu 17. století vznikla v Anglii soustava soudních úřadů, u kterých se mohli svobodní a majetní občané království domáhat nápravy za úřední přehmat. Až do první světové války zůstává systém v Anglii poměrně stálý. Meziválečné období bylo charakteristické snahou o prosazení administrativních tribunálů v kontinentálním pojetí. První takový tribunál byl zřízen pro železniční záležitosti (Railway Rates Tribunal) v roce 1921. Rozhodování probíhalo v tříčlenném senátu, kde jeden hlas měl železniční odborník, druhý člen obchodního podnikatelského kruhu, a nakonec třetí povoláním právník. V roce 1958 byla ustanovena Rada pro tribunály, jako orgán vykonávající dozor nad všemi administrativními tribunály. Povinností členů tedy bylo pravidelně navštěvovat tribunály a vést záznamy o případných nedostatcích. Následný předpis z roku 1971 předpokládal pokračování v do té doby ustálené praxi, tedy že správní tribunály rozhodují v několikačlenných senátech v čele s právníkem jako předsedou senátu, zatímco ostatní členové mají jiné vzdělání. Proto se o anglických správních tribunálech hovoří jako o „kvazisoudních orgánech“. Jednotlivé tribunály mají i dnes většinou jen velmi úzkou věcnou příslušnost – náleží jim například rozhodování o stížnostech jen proti rozhodnutí jednoho ministerstva. Některé tribunály slouží výhradně v přenesené státní působnosti za účelem vedení správního řízení, jiné naopak vykonávají soudní pravomoci a slouží jako první instance pro stížnosti na rozhodnutí jiného tribunálu či správního úřadu. Existují však i tribunály, které tyto funkce kombinují. V určitých případech se lze dále obracet na nadřízený High Court a Court of Appeal. Celý systém anglického správního soudnictví je však extrémně složitý a nepřehledný. [12]

1.2. Francie

Historie francouzského systému správního soudnictví sahá do hluboko do dob před Velkou francouzskou revolucí na konci 18. století. Za důležitý mezník se považuje slavný text *Déclaration des droits de l'homme et du citoyen* z roku 1789. Na základě tohoto textu je postavena i francouzská ústava. Pro oblast správního práva byl klíčový článek č. 16,

který hovořil o dualistickém systému výkonu spravedlnosti: kromě obecných soudů má existovat i systém správních soudů na kontrolu veřejné správy. Tento systém platí ve Francii dodnes. Další množství stále platných právních předpisů je odvozeno z původních zákonů z přelomu 18. a 19. století, což Francii činí zcela jedinečnou v ohledu právní kontinuity předpisů ve veřejné správě.

Počátky francouzského správního soudnictví jako samostatného systému lze datovat do období Velké francouzské revoluce (1789-1799), kdy z pravomoci obecných soudů byly vyčleněny záležitosti týkající se činnosti státní správy. [11] V rámci reformy Napoleona Bonaparte byly v roce 1800 zřízeny prefekturální rady (Conseils de préfecture) a ústřední orgán Státní rada (Conseils d'état), které měly na starosti projednávání administrativních sporů. Nutno podotknout, že až do roku 1872, kdy byla Státní rada zákonem prohlášena soudem ve věcech administrativních, působily prefekturální rady i Státní rada pouze jako poradní orgány panovníka, který jako jediný mohl vydat rozhodnutí. Nejprve v roce 1934 došlo k rozšíření věcné příslušnosti a poté v roce 1953 byly prefekturální rady přetvořeny na prvoinstanční správní soudy a Státní rada na druhoinstanční, tedy odvolací soud. Tento systém je používán ve Francii dodnes. [17]

1.3. Německo

Prvopočátky kontroly veřejné správy na území dnešního Německa se spojují se zřízením dvou říšských soudů ve Frankfurtu a Vídní v roce 1495, respektive 1498 za vlády císaře Svaté říše římské Maxmiliána I. Kvůli neustálým politickým změnám, válkám a nedostatečné legitimitě obecného práva bylo rozhodování ve správních věcech téměř nemožné. Navíc, některé německy mluvící země ustanovily své vlastní administrativní tribunály.

První zásadní dokument, který přiblížil správní soudnictví dnešní podobě, byl kodex Allgemeines Landrecht für die preußische Staaten z roku 1794. Ten stanovoval, že uložení veřejnoprávní povinnosti může být jen na základě zákona a při utrpění újmy má stěžovatel nárok na odškodnění. V roce 1808 byly v Prusku rozděleny kompetence mezi řádné obecné soudy a tzv. Kammerjustiz. Tyto specializované soudy rozhodovaly veřejnoprávní spory o legitimitu postupu správních úřadů. Jihoněmecké a středoněmecké státy v čele s Bavorskem adoptovaly napoleonský systém. Rozsáhlá reforma ze 70. let 19. století vytvořila důmyslnou síť správních soudů tak, že mnoho tehdejších autorů

spekulovalo o tom, že tento systém poslouží jako předloha pro více států střední Evropy. Síť správního soudnictví byla třístupňová – administrativní tribunály na nižším a středním stupni (Kreisausschüsse a Bezirkausschüsse) zajišťovaly přezkum správních aktů a zároveň samy přímo vykonávaly správní úkoly, zatímco jim nadřízený Preußisches Obergerverwaltungsgericht byl odvolacím soudem poslední instance. Po nástupu Adolfa Hitlera k moci došlo nejdříve k zúžení oblasti veřejné správy, která může být podrobena kontrole a po další reformě v srpnu 1944 správní soudnictví v Říši de facto zaniklo. Po konci 2. světové války se v západních okupačních zónách Německa postupně obnovovaly správní soudy podle předválečného stavu. Nejvyšším článkem soustavy se v září 1952 stal Spolkový státní soud v Berlíně. Západoněmecký systém se po sjednocení SRN a NDR rozšířil na celé území Německa, a to především proto, že na území někdejšího NDR bylo soudnictví, především to správní, ve velmi špatném stavu. Pro představu, v roce 1989 připadalo na 1 milion obyvatel SRN necelých 300 soudců, u východoněmeckých sousedů v NDR jen 90. [11] V současné době v Německu existují prvoinstanční správní soudy rozhodující v pětičlenných senátech a nad nimi stojí vrchní správní soudy, které posuzují stížnosti na rozhodnutí soudu první instance. Zastřešujícím orgánem je pak Spolkový správní soud sídlící od roku 2002 v Lipsku. [12]

2. Správní soudnictví na našem území před rokem 1918

Za první významný dokument na našem území s prvky správního práva lze považovat tzv. kroměřížskou ústavu (nebo také kroměřížský návrh ústavy, neboť nikdy nevstoupila v platnost). Koncept ústavy z revolučního roku 1848 se dotýkal nedotknutelnosti osoby císaře a jeho práv, práv občanů, rušil tělesné tresty včetně trestu smrti a zaručoval rovnoprávnost jazyků ve školách i na úřadech. Jako ustanovení správního práva je možné uvést např. § 22-24 o vyvlastnění ve veřejném zájmu, a to na základě zvláštního zákona za přiměřenou náhradu nebo § 25 o právech obcí. Návrh také důsledně odděloval moc soudní od veřejné správy a podobně jako v anglické Velké listině práv a svobod opravňoval občany podat žalobu a požadovat přiměřené zadostiučinění v případě pochybení státního úředníka. S takovým uvolněním poměrů výrazně nesouhlasili rakouští politici a nařídili okamžité rozpuštění kroměřížského sněmu. [18] Kroměřížská ústava byla nahrazena Stadionovou oktrojovanou ústavou, která rovněž

nikdy nenabyla účinnosti kvůli Silvestrovským patentům v roce 1851. Soudní systém tedy stále nebyl oddělen od veřejné správy. [6]

Prosincová ústava nově vzniklého Rakouska-Uherska obsahovala soubor několika ústavních zákonů, z nichž zákon č. 144/1867 Ř. z., o moci soudcovské, lze považovat za základní pilíř správního soudnictví v našich zemích. Článek č. 15 umožňoval žalovat rozhodnutí správního orgánu u Správního soudního dvora. Ten byl však zřízen až o téměř 10 let později zákonem č. 36/1876 Ř. z., o zřízení správního soudu. Zákon vymezil působnost soudu, průběh soudního řízení i náležitosti stížnosti a její právní účinek. Zajímavostí z dnešního pohledu je, že pouhá polovina členů musela mít kvalifikaci k výkonu soudcovského povolání. [15] Soudci měli zákaz vykonávat jinou veřejnou funkci a jako ostatní státní úředníci byli placeni ze státního rozpočtu. Do úřadu je dle zákona jmenoval císař a funkční období bylo doživotní. Jednání soudu se mohla účastnit veřejnost, která však při porušení mravnosti a veřejného pořádku mohla být vykázána. Současná právní úprava umožňuje soudcům taktéž vyloučit veřejnost, a to ze stejných důvodů jako umožňoval zákon 36/1876 Ř. z., navíc však z důvodu obchodního tajemství či za účelem ochrany utajovaných informací. [47]

Koncept Rakousko-uherského správního soudnictví byl natolik kvalitní, že mnohé paragrafy se s drobnými úpravami používají i nyní v České Republice. Jako příklad lze uvést § 14 zákona 36/1876 Ř. z., který stanovuje 60denní lhůtu na podání stížnosti ke Správnímu soudnímu dvoru od dodání rozhodnutí poslední instance. Další paragraf poté hovoří o případech, kdy poslední den lhůty připadá na dny pracovního klidu (tj. pouze neděle a svátek, nikoliv však sobota). Konec lhůty se pak přesouvá na následující den. Velmi podobnou právní úpravu můžeme spatřit i v současném zákonu č. 150/2002 Sb., Soudním řádu správním (dále jen SŘS). Dále, stejně tak jako v současném SŘS, stížnost ke správnímu soudu obecně neměla odkladný účinek. Pakliže by vykonáním rozhodnutí mohla vzniknout nenávratná škoda, soud mohl rozhodnout o přiznání odkladného účinku. Shodu rovněž nacházíme ve složení senátu při rozhodování kompetenčních konfliktů mezi správními úřady a soudy. Pro tento typ řízení byl povolán zvláštní senát skládající se z 3 členů NSS a dalších 3 členů Nejvyššího soudu. Zcela stejné složení zvláštního senátu nařizuje i zákon č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů. Každá stížnost podle zákona 36/1876 Ř. z. musela být podepsána advokátem, což v současné době není nutností. Pokud však vezmeme v úvahu, že tehdejší Správní soudní dvůr byl poslední instancí bez možnosti odvolání, tedy tak jako NSS nyní, jistou

ekvivalenci nacházíme i v SŘS – stěžovatel nyní v řízení o kasační stížnosti musí být vždy zastoupen advokátem (pokud sám nemá právnické vzdělání požadováno pro výkon advokacie). [47]

Za dobu fungování Správního soudního dvoru ve Vídni bylo přijato mnoho dalších zákonů a ministerských nařízení, které spolu s judikaturou vytvořily dodnes používaný základní rámec správního řízení. [1]

3. Nejvyšší správní soud v letech 1918–1938

Ani manifest císaře Karla I. vydaný 16. října 1918 o federalizaci monarchie nezabránil připravovanému zřízení samostatného československého státu na základě práva na sebeurčení, a to dle historických hranic. Jen o necelé dva týdny později, 28. října 1918, byl vyhlášen zákon o zřízení samostatného státu československého, pod nímž byla podepsána pětice mužů, později zvaných jako „Muži 28. října“. Do Sbírky zákonů byl zařazen pod číslem 11/1918 Sb. z. a n. a díky svému obsahu je nazýván jako tzv. recepční zákon. Aby bylo zabráněno bezprávnímu stavu, veškeré rakousko-uherské zákony a nařízení byly recipovány. Recepční zákon však neurčoval státní formu československého státu, neboť se stále uvažovalo o monarchii. Rozhodnutí bylo ponecháno Národní radě v Paříži. [44]

Nejvyšší správní soud byl zřízen dne 2. listopadu 1918 tzv. Pantůčkovým zákonem č.3/1918 Sb. z. a n., o nejvyšším správním soudě a řešení kompetenčních konfliktů, který byl pojmenován po jeho autorovi a zároveň prvním předsedovi NSS Ferdinandu Pantůčkovi. První paragraf upravoval obsazení soudu: v čele stál první prezident, dále druhý prezident jako jeho zástupce, hierarchicky níže pak 4 senátní prezidenti, 20 radů a potřebný počet tajemníků a ostatních pomocných sil. Nařízení Národního výboru ze dne 2. listopadu 1918 ustanovuje pro NSS 6 tajemníků, jednoho účetního a 7 kancelářských úředníků, vrátného, 10 úředních sluhů, litografa a kočího. [45] Členové NSS byli jmenováni prezidentem republiky na návrh vlády. Věcná příslušnost soudu jako i ostatní formální záležitosti, a to včetně jednacního řádu, byly převzaty z již zmíněného zákona č. 36/1876 Ř. z. a jeho novely a ministerského nařízení č. 209/1907 Ř. z. [46] Z původního zákona bylo vyškrtnuto několik odstavců, které vyplývaly z dualismu rakousko-uherské monarchie, avšak v československém státu zcela pozbývaly smyslu. [16] Hlavní činnost soudu tedy spočívala především v rozhodování stížností proti pravomocnému rozhodnutí správního orgánu, v němž stěžovatel tvrdil, že byl poškozen na svých právech. NSS byl rovněž věcně příslušný k řešení kompetenčních sporů, tedy sporů, kde si více nebo naopak žádný úřad nárokoval pravomoc rozhodnout. Přesné kompetence prvorepublikového soudu jsou podrobněji popsány v poslední kapitole a zároveň porovnány s pravomocemi současného NSS.

Ihned poté, co byl Ferdinand Pantůček jmenován prvním prezidentem Nejvyššího správního soudu Československé republiky, odeslal vídeňskému správnímu dvoru přípis, ve kterém informoval o zřízení soudu a požadoval, aby veškerá řízení zahájená po 28.

říjnu 1918 byla neprodleně podstoupena k projednání československým Nejvyšším správním soudem. Vídeňský správní dvůr i přes urgenci odmítnul vydat spisy z období od 28. října do 11. listopadu, protože za formální konec jurisdikce na našem území považoval datum 11. listopadu 1918, tedy den, kdy skončila 1. světová válka, a kdy se císař Karel I. zřekl účasti na státních záležitostech a odvolal vládu. Na první schůzi členů NSS bylo přijato usnesení, které označilo vídeňský správní dvůr po 28. říjnu 1918 za místně nepřislušný, a tudíž veškeré jeho nálezy po tomto datu týkající se záležitostí na našem území byly považovány za neplatné. Československé úřady byly mezitím vyzvány k zaslání dotčených spisů do Prahy, aby ve věcech mohl vydat NSS pravomocné a účinné rozhodnutí. Výjimkou nebyl ani zcela odlišný rozsudek oproti původnímu výroku vídeňského soudního dvora. [1]

Krátce po vzniku republiky se začalo uvažovat o administrativním členění Československa na menší samostatné celky. Rovněž i Ústava počítala se severoněmeckým (tj. pruským) uspořádáním správního soudnictví, kde Nejvyšší správní soud slouží pouze jako nejvyšší, a nikoliv jako jediný v systému správního soudnictví. [16] Roku 1920 proto vydalo Národní shromáždění Zákon o zřízení župních a okresních úřadů v republice Československé, který byl do sbírky zákonů zařazen jako zákon č. 126/1920 Sb. z. a n. Ten rozděloval republiku na 21 žup, které se dále dělily na okresy. [42] V souvislosti se správním členěním státu byl jen o dva týdny později vydán zákon č. 158/1920 Sb., o správním soudnictví a úřadův okresních a župních, který stanovoval okresní a župní senáty jako nižší instance pro rozhodování o právech a povinnostech v oblasti veřejné správy. [43] Bohužel však chyběly prováděcí právní předpisy a další zákony týkající se správního řízení, a tak, z důvodu politických neshod, nikdy zákon nenabyl účinnosti. To zklamalo i předsedu NSS Ferdinanda Pantůčka, který, stejně tak jako Emil Hácha, upřednostňoval pruský model správního soudnictví s víceinstančním systémem soudního řízení. Převzatý rakouský systém bez nižších správních soudů se velmi brzy ukázal jako nevhodný, neboť již v polovině 20. let docházelo ke kontinuálnímu přetěžování možností NSS, což prodloužilo délku řízení až na několik let. Situaci výrazně nezlepšilo ani postupné zvyšování počtu soudců z původních 26 až na dvojnásobek. [23]

Důležité rovněž bylo i právní ukotvení správního soudnictví jakožto jednoho z hlavních pilířů demokracie, což přinesla ústavní listina přijatá jako zákon č. 121/1920 Sb., která se považuje za první definitivní ústavu v Československu. Konkrétně § 88

deklaroval soudní ochranu proti rozhodnutí správních orgánů. Tu měli zajišťovat nezávislí soudci NSS dle zřizovacího zákona č. 3/1918 Sb. z. a n. Mimo to Ústava z roku 1920 umožňovala domáhat se svých práv u řádných soudů v případech, kdy byly vyčerpány opravné prostředky v průběhu správního řízení o soukromoprávních nárocích a dotýčný se cítil rozhodnutím správního orgánu poškozený na svých právech. [2]

3.1. Přetížení soudu

Již krátce po zřízení NSS bylo zřejmé, že tento stav není zcela vyhovující. Obrovská šíře agendy, množství převzatých spisů od vídeňského správního dvora či nedostatečný počet soudců a pomocného personálu. To vše vedlo k postupnému zahlcení soudu a zvýšení doby vyřízení stížností na neúměrnou dobu. Situaci se už na počátku dvacátých let snažil řešit první i druhý prezident NSS, kdy v součinnosti s ostatními soudci sepsali osnovu připravovaného zákona o změnách NSS. Bohužel byla tato snaha neúspěšná, a tak v roce 1927 byl do vládních rukou předán další návrh novelizace zákona, jenž měl soudu pomoci od zahlcenosti. Mělo se jednat zejména o organizační změny – zavedení neveřejného jednání, zřízení nových senátů či snížení počtu soudců v jednotlivých senátech z pěti na tři. V příložené důvodové zprávě Emil Hácha dále vyzdvihoval důležitost úřadu pro zajištění spravedlnosti. [20]

Jako o kritické situaci na NSS se hovořilo i na půdě Poslanecké sněmovny Národního shromáždění. Vláda si uvědomovala vážnost situace a bylo v jejím zájmu, aby nedošlo k absolutnímu debaklu. Na schůzi Poslanecké sněmovny byl v listopadu 1926 předčítán tento text:

„Agenda nejvyššího správního soudu stoupá rok od roku. Tak došlo r. 1923 6.147 stížností, které mělo vyřídit 30 referentů, na jednoho referenta připadlo 205 stížností. R. 1924 došlo 6.465 stížností pro 35 referentů, na jednoho připadlo 185 stížností. R. 1925 došlo 7.398 stížností pro 35 referentů, na jednoho připadlo 211 stížností. Ve starém Rakousku 1912 došlo 4.184 stížností pro 41 referentů, takže na 1 referenta připadlo 102 aktů. R. 1913 došlo 4.069 stížností pro 41 referentů, na jednoho referenta připadlo 99 aktů. R. 1914 došlo 3.117 stížností pro 41 referentů, na jednoho připadlo 76 aktů.“
[33]

Emil Hácha žádá o navýšení rozpočtu pro NSS a tím umožnit rychlejší vyřízení několika tisíc nevyřízených sporů. Jejich počet od vzniku soudu kontinuálně rostl z 913 nevyřízených stížností k 31.12.1919 až na 7 721 ke konci roku 1926. [32]

Po krátké stagnaci v počtu nevyřízených stížností na konci 20. let minulého století se problém rozpoutal znovu v první polovině 30. let, kdy se NSS stal téměř nefunkčním orgánem. K roku 1935 bylo evidováno přes 17 tisíc žalob, mnohdy netknuté ležících již mnoho let bez vydaného rozhodnutí. Situaci mohl ještě více vyostřit návrh poslanců Sudetoněmecké strany JUDr. Fritze Köllnera a Ernsta Kundta, kteří na půdě Poslanecké sněmovny předložili návrh, aby ke každému správnímu rozhodnutí úřady přidávaly poučení o možnostech opravných prostředků v tomto znění:

„Proti tomuto rozhodnutí nebo opatření není přípustný další řádný opravný prostředek; stížnost k nejvyššímu správnímu soudu v Praze jest však proti tomuto rozhodnutí nebo opatření přípustná. Tuto stížnost dlužno podati do 60 dnů po doručení tohoto rozhodnutí nebo opatření přímo nejvyššímu správnímu soudu v Praze. Musí býti opatřena podpisem advokáta. Stížnost nemá zásadně odkládacího účinku; stěžovateli jest však volno požádati podepsaný úřad, aby jí přiznal odkládací účinek“. [31]

V důvodové zprávě poslanci uváděli, že dosavadní praxe správních orgánů spočívá v poučení, které obsahuje pouze frázi o právoplatnosti rozhodnutí bez možnosti opravných prostředků. O možnosti mimořádného opravného prostředku – stížnosti k NSS – se však poučení nezmiňovalo, což uvádělo dotčené osoby v omyl, že rozhodnutí je konečné bez možnosti jeho změny. Poslanci dále argumentují, že ačkoliv tím krátkodobě mohou ještě více zahltit už tak nadmíru zatížený soud, v delším časovém horizontu by se situace měla zklidnit díky větší pečlivosti správních úřadů, které nechtějí být pod neustálou kritikou NSS. To by dále posílilo právní jistotu ve stát. Opírajíc se o názory znalce státního práva dr. Františka Weyra, předkladatelé zákona v neposlední řadě upozorňují na možnost uplatnění právního institutu žaloby pro zmatečnost při vynechání formule o mimořádném opravném prostředku. V tomto případě dle dr. Weyra není stížnost vázána lhůtou, ačkoliv se v praxi mnohdy uplatňovala lhůta 14denní. Návrh zákona však poslaneckou sněmovnou neprošel. [31]

3.2. Nový zákon

Situací se začalo v roce 1936 intenzivně zabývat i ministerstvo vnitra, z jehož iniciativy vznikla ve spolupráci s předsedou soudu dr. Háchou osnova nového zákona o NSS. Ta byla předána ústavně-právnímu výboru dolní komory Národního shromáždění na posouzení. Předseda výboru JUDr. Josef Patejdl vydal zprávu o osnově zákona, v níž poslancům doporučil přijetí zákona, který po mnoha neúspěšných pokusech konečně mohl vyřešit neúprosnou situaci správního soudnictví v Československu. Výbor do návrhu zákona přidal mimo jiné důležitý odstavec o zvýšení věkové hranice soudců pro odchod do důchodu na 68 let, ačkoliv původní zákon č. 165/1934 Sb. z. a n., o překládání soudců do výslužby dle věku, předpokládal snižování odchodové hranice na 65 let do roku 1940. [30] Nutno podotknout, že i civilní soudnictví se potýkalo s personálním nedostatkem a stále narůstající agendou. Ve své plamenné řeči na půdě Poslanecké sněmovny dne 4. července 1934 (tedy ze dne přijetí zákona č. 165, který snižoval hranici z 67 na 65 let) poslanec Bergmann zmiňuje zvýšení počtu civilních sporů u krajských soudů v Čechách o 236 % mezi lety 1912 a 1932. Počet soudců byl však v roce 1912 i přes výrazně nižší vytíženost o 82 vyšší. [29] Mezi další důležité navrhované změny patřilo snížení počtu soudců v senátech ve vybraných sporech a přidělování potřebného počtu pomocných referentů s právnickým vzděláním, jejichž úkolem bylo připravovat zprávy a návrhy pro jednání. Na návrh prvního presidenta NSS byl každý úředník správního úřadu povinen přijmout funkci pomocného referenta, ostatní osoby s ustanovením do funkce musely souhlasit. [49]

O přijetí zákona na změnu fungování NSS se vedly dlouhé diskuze mimo jiné na schůzi Poslanecké sněmovny dne 31. března 1937. Schůzi započal velmi dlouhým projevem poslanec sociální demokracie JUDr. Alfěrd Meissner, který již v úvodu zmínil intenzivní zájem o toto téma nejen v odborných kruzích, ale i laické veřejnosti. Odpůrci za změnou zákona spatřovali omezení základních lidských práv, a to jako důsledek omezení příslušnosti NSS. Do diskuze se následně přihlásil poslanec Petrášek na straně „proti“:

„Nemôžeme súhlasit' na pr., aby boly vylúčené z príslušnosti najvyššieho správneho súdu t. zv. bagatelné veci do 500 Kč. Kde je tu sociálny cit? Práve tí najchudobnejší by to odniesli, lebo administratívne úrady by zneužily tejto moci a to v opätovných prípadoch. Protiví sa to demokracii a sociálnemu citu. Podivný je v tom istom paragrafe výraz, že vraj "veľmi vážny" význam. Totižto

v tom páde môže vraj prijať súd sťažnosť. Malo by tam byť "vážny význam" a to "veľmi" by sa vynechalo. Myslím, že do judikátov také výrazy nepatria, napotom "veľmi vážny", ved' chudobnému človeku je každá korunka vážna"
[28]

Dále poslanec Petrášek navrhuje do § 6 hovořícím o vrácení stížnosti k novému rozhodnutí nižšímu správnímu orgánu přidat tuto větu: „*Správny úrad musí behom 3 mesiacov rozhodnutie vyniesť, ináč je referent a či šéf príslušného oddelenia disciplinárne a hmotne odpovedný.*“ Tím se měl vyřešit problém v časté sabotáži rozhodnutí NSS referenty, kteří si dobře uvědomovali svoji právní neodpovědnost. Poslanec na schůzi mimo jiné navrhnul některé změny v rámci paragrafu o způsobu obsazování soudu: Nesnižovat původní 50% hranici pro počet řádně kvalifikovaných soudců na navrhnutých 40 % a také zvýšit odbornost soudních referentů tím, že budou pouze z řad právníků a soudců, a nikoliv z řad administrativních úředníků. Po přednesení dalších několika, dle něho nezbytných úprav v paragrafech připravovaného zákona o změně NSS, zakončil řeč touto větou:

„Keďže tento vládny návrh, už aj zmenený ústavne-právnym výborom, protiví sa §u 88 úst. listiny¹, je proti demokracii a proti sociálnemu citu, nemôžeme zaň hlasovať. (Potlesk.)“ [28]

Po několika řečech dalších poslanců z řad stoupenců i odpůrců zákona o NSS byla schůze ukončena zprávou o úmrtí místopředsedy Poslanecké sněmovny Národního shromáždění, poslance a katolického kněze Štefana Onderča. Projednávání zákona bylo odloženo na následující den, čtvrtek 1. dubna 1937 v 10 hodin. [28]

Prvním řečníkem ze strany „pro“ byl poslanec za Národní obec fašistickou JUDr. Rudolf Dominik. Ve svém proslovu kromě opakování myšlenek svých předřečníků rozvíjel úvahy o současné situaci v oblasti správního práva a jejím vlivu na přetíženost NSS. Zmiňuje například různorodost správního práva v Čechách, na Slovensku a v Podkarpatské Rusi v oblasti školství, stavebnictví či hospodářských záležitostí. Navíc oproti převzatému rakouskému modelu správního soudnictví agenda zasahovala do několika dalších oblastí, čímž množila počet stížností řešených u soudu. I přes několik

¹ §88 ústavy z roku 1920 zní takto: Soudní ochranu proti správním úřadům poskytuje v nejvyšší stolici soud složený z neodvislých soudců a zřízený pro území celé republiky.

výhrad považoval dr. Dominik návrh za účinný pro boj s přetížeností soudu, a tak nabádal k jeho schválení. [34]

Po mnoha dalších projevech poslanců z obou „táborů“ a po kontrole usnášenischopnosti vyzývá na další schůzi dne 9. dubna 1937 předseda sněmovny Národního shromáždění k zahájení hlasování. Pozměňovací návrh dr. Rašina není schválen, a tak se přistupuje přímo k hlasování. Pro návrh ústavně-právního výboru zvedla ruku většina přítomných poslanců a zákon o Nejvyšším správním soudu byl přijat již v prvním čtení. Schůze pokračuje druhým čtením, kde dostává slovo poslanec zpravodaj dr. Meissner s návrhem na dvě drobné textové úpravy v osnově zákona. Jeho návrh byl nadpoloviční většinou přítomných přijat. [35]

K finálnímu přijetí zákona bylo zapotřebí jeho projednání a schválení v senátu. Zpráva senátního ústavně-právního výboru zněla ve prospěch osnovy zákona o NSS tak, jak je obsažena v usnesení poslanecké sněmovny v tisku č. 439. Projednávání začalo na 79. schůzi dne 9. června 1937. Po úvodním sdělení předsednictva a kontrole usnášenischopnosti je uděleno slovo senátnímu zpravodaji dr. Karasovi, který se domnívá, že největší ulehčení by soudu přinesla realizace zákona č. 125/1927 Sb., o reformě veřejné správy. Ačkoliv zákon v § 6 sliboval zřízení nižších správních soudů, ani po 10 letech vláda situaci neřešila. Nakonec však poslanec vyzývá k hlasování „pro“ návrh. [21] Následně se u řečnického pultu střídá dalších několik senátorů, což pokračuje i na další schůzi dne 15. června, kde se po skončení rozpravy začíná hlasovat. Souhlas s usnesením podle zprávy výborové vyslovila většina přítomných senátorů. Při druhém čtení nebylo navrženo žádných textových změn v osnově zákona, a tak byl zákon o Nejvyšším správním soudě definitivně přijat a zařazen do sbírky zákonů jako č. 164/1937 Sb. [22]

Nový zákon čítající 55 paragrafů si kladl za cíl zefektivnit soudní řízení a tím postupně snižovat obrovské počty nevyřešených sporů z let minulých. Velké změny se dočkal například § 10 recipovaného rakousko-uherského zákona č. 36/1876 Ř. z., který byl doplněn několika odstavci o kompetencích, právech a povinnostech pomocných referentů a ostatních kancelářských sil na soudě. Ti byli do služebního poměru vybírání z řad osob práv znalých, a to dle aktuální potřeby soudu, nejdéle však na tři roky. Mezi jejich hlavní úkoly patřila příprava zpráv a návrhů pro jednání či zapisování průběhu soudního líčení. Další výrazná změna spočívala ve zrušení sedmičlenných senátů, které

byly zpravidla nahrazeny senáty složenými z předsedy a dalších 4 soudců NSS. O některých sporech vymezených dle § 13 odst. 2 nově mají rozhodovat jen tříčlenné senáty.

Další změny byly spíše marginálního charakteru – pozměněn byl například § 41 hovořící o pokutě za stížnosti jasně jdoucí proti znění zákona či svévoli. Za tento přestupek byl senát oprávněn vyměřit poplatek ve výši 50 až 3000 Kčs, který se odváděl do státního rozpočtu, a nikoliv jako dříve do tzv. pokladnice chudých. Vymahatelnost pokut měla na starosti finanční prokuratura v Praze. Například v roce 1926 NSS uložil pokutu za svévoli pouze ve 12 případech s celkovou sumou 6900 Kčs. [7] Nově byla jakákoliv stížnost k NSS zpoplatněna dle § 49 částkou 60 Kčs z prvního archu a 10 Kčs za každý další arch prvopisu. Pokud si stěžovatel přál pozměnit formu líčení ze standardně neveřejného na veřejné, musel uhradit správní poplatek 60 Kčs. Další poplatky byly ve výši 2-10 Kč. [49]

4. Sídlo soudu

Nejvyšší správní soud formálně vzniknul poměrně rychle po vzniku ČSR zákonem č. 3/1819 Sb. z. a n., avšak hledání důstojného sídla s dostatkem jednacích síní, kanceláří pro soudce i ostatní personál, jako i dalších prostor nutných k fungování soudu, bylo časově mnohonásobně náročnější. Budov, které by splňovaly požadavky takto důležité instituce, bylo více, ovšem nově vzniklých úřadů potřebujících podobně rozsáhlé sídlo bylo také povícero. Ačkoliv se od ministerstva spravedlnosti, jakožto ústředního orgánu veřejné správy pro soudnictví, očekávalo, že bude soudům nápomocné a nebude do cesty klást překážky, které by mohly ztěžovat jejich práci, často docházelo k situacím, kdy ministerstvo bránilo nerušenému fungování soudu.

První budova, kde NSS sídlil spolu s Ministerstvem spravedlnosti, byla bývalá kadetní škola² nedaleko od Pražského hradu. V tomto komplexu byly rovněž uvolněny úřední byty pro první prezidenty obou nejvyšších soudů, o čemž informuje JUDr. František Soukup ve svém dopise ze dne 13. listopadu 1918 adresovanému prvnímu prezidentovi NSS Ferdinandu Pantůčkovi. Celá budova byla na základě zákona č. 332/1919 SB. z. a n., o zabírání budov k účelům veřejným, předána do vlastnictví vojenské správě a hrozilo, že se NSS bude muset vystěhovat a urychleně najít jiné vhodné

² Jedná se o důstojnické vojenské střední školy

prostory. Proto vláda dne 6. února 1922 rozhodla o stavbě nové budovy pro NSS a ministerstvo spravedlnosti. Jelikož 4 roky od rozhodnutí se stále nezačalo stavět, vydala vláda nové usnesení, ve kterém nařizuje řízení urychlit a dokončit stavbu do konce roku 1928. Ačkoliv byl v následujících letech zakoupen pozemek a vypsaná stavební soutěž, stavba nového sídla nebyla nikdy započata, a tak Nejvyšší správní soud nakonec sídlil ve své původní budově až do dubna 1939. Po celých 20 let požadovalo ministerstvo obrany navrácení bývalé kadetní školy. Snaha vyvrcholila na podzim 1938, po odstoupení Sudet Německé říši, kdy stát akutně potřeboval prostory pro armádní záležitosti, zejména pak pro vojenské školy a další vzdělávací zařízení. Proti stěhování soudu rázně vystoupil JUDr. Egon Zeis, místopředseda NSS, který poukazoval na neplnění ministerského rozhodnutí z let 1922, respektive 1926. S názorem souhlasily i další významné osoby, jako například tehdejší ministr spravedlnosti prof. JUDr. Jaroslav Krejčí. Ten rovněž upozorňoval na časovou i finanční nákladnost přestěhování takto rozsáhlé instituce. [5]

Pod vlivem nacistické okupace byl dne 11. dubna 1939 vydán rozkaz k bezprostřednímu vystěhování NSS z budovy bývalé kadetní školy. Stěhování započalo okamžitě a k transportu materiálního vybavení i spisových složek byli využiti trestanci. Jelikož vše podléhalo přísnému dohledu německé okupační správy, o značnou část svého vybavení soud nedobrovolně přišel. Novým, přechodným sídlem NSS se stala budova na adrese Vyšehradská 16 mezi Karlovým náměstím a Vyšehradem. Pololetní nájemné činilo 150 tisíc Kčs. V současné době tato budova spadá pod správu ministerstva spravedlnosti. Již na konci roku 1939 se začalo s hledáním nové, kapacitně vyhovující budovy pro NSS. V úvahu připadal například Kolovratský palác ve Valdštejnské ulici, který však nabízel jen 44 místností, namísto stávajících 63 ve Vyšehradské ulici. I přes další snahy bylo hledání nového sídla neúspěšné. Po konci války v roce 1945 si začalo ministerstvo spravedlnosti sídlící ve stejné budově nárokovat místnosti původně sloužící pro potřeby soudu. Obhajovalo to neustále narůstající agendou a argumentovalo dále i nutností stavět nové kanceláři přepažením chodeb. Prostory NSS se tak neustále zmenšovaly a situace byla už neúnosná. Žádost o navrácení dočasně zabraných místností však nebyla vyslyšena. NSS tak ve Vyšehradské ulici sídlil až do července 1948.

Oficiálním sídlem NSS byla od 1. července 1948 budova bývalého kláštera na Malostranském náměstí. Pro potřeby soudu bylo vyhrazeno pouze II. a III. patro, což bylo opět nedostatečné. Navíc chybělo i materiální vybavení z předchozí budovy, které ministerstvo spravedlnosti odmítlo vydat – kromě množství nábytku se uvádí džbery,

budík a tři plivátka. Následujícího roku byl přijat zákon č. 166/1949 Sb., o sídle správního soudu, který za sídlo správního soudu³ stanovuje Bratislavu. Stěhování do Bratislavy probíhalo počátkem října 1949 a provázely ho dohady ohledně majetku zabraném ministerstvem spravedlnosti v Praze. Soud se často až komickým způsobem domáhal mobiliáře, a to nejen nábytku, telefonů či knih, ale například i kokosového koberce, „*kteřý jste si vypůjčili u příležitosti návštěvy polských ministrů a písemně slíbili vrátiti, poněvadž jej v Bratislavě budeme zcela nezbytně potřebovati*“. [5]

³ Díky jednoinstančnímu stupni správního soudnictví se nepoužíval název nejvyšší správní soud, ale jen správní soud (viz např. § 137 Ústavy Československé republiky z roku 1948)

5. Nejvyšší správní soud v době Protektorátu Čechy a Morava

Po schválení zákona č. 164/1937 Sb. všichni doufali v tak dlouho očekávané odlehčení zcela přetíženého NSS. Bohužel však krátce poté, co vstoupil v platnost, došlo k výrazným politicko-geografickým změnám, a tak je objektivní posouzení přínosu novelizace velmi složité, ne-li dokonce nemožné. Z dochovaných materiálů vyplývá, že k výraznému snížení nevyřízených spisů došlo až po odtržení Sudet a dále pak spisovou odhlukou s Německem po zřízení Protektorátu Čechy a Morava. [6]

Evropské mocnosti ze strachu před vyzbrojenou Německou říší podepsaly v noci z 29. na 30. září 1938 tzv. Mnichovskou dohodu o odstoupení pohraničních oblastí Československa ve prospěch Říše. Emil Hácha na nátlak svého okolí rezignoval na post prezidenta NSS a 30. listopadu přijal funkci prezidenta tzv. druhé republiky (oficiálně Česko-Slovenská republika). O několik měsíců později, v polovině března 1939 obsadila německá armáda naše území a 16. března 1939 byl Hitlerem vydán Výnos o zřízení Protektorátu Čechy a Morava. Ten byl ještě téhož dne uveřejněn na titulních stranách všech novin a zařazen do sbírky zákonů pod označením č. 75/1939 Sb. Suverenita státu tím byla naprosto ochromena, neboť veškeré orgány veřejné správy podléhaly přísné kontrole. Pravomoci NSS byly výrazně okleštěny a celý soud byl pod říšským dohledem. Proto se období Protektorátu považuje za stinnou stránku NSS, ačkoliv svou činnost soud zcela neukončil. [23] Z archivních materiálů, především z Bohuslavovy sbírky, vyplývá, že spory se týkaly především židovských záležitostí. Ostatní otázky ohledně obsazení soudu a jeho přesném fungování zůstávají zodpovězené pouze částečně, a to z důvodu absence archivních materiálů. Z původního počtu zhruba 2 200 kartonů o NSS v době jeho zániku roku 1952 se do dnešní doby dochovalo jen 873. [5]

Z nepřímých zdrojů ohledně personálního obsazení soud se podařilo vypátrat, že Emil Hácha nebyl na postu I. prezidenta NSS nahrazen poté, co byl jmenován prezidentem druhé republiky. Místo I. prezidenta tedy zůstalo neobsazeno až do jmenování doc. dr. Josefa Klimenta. Přesné datum, dokonce ani rok archiv neuvádí. Druhý prezident, dr. Egon Zeis, byl v průběhu války pensionován a na jeho místo dosazen dr. Walter Nobis, který se díky německému občanství zdál loajálnější. Celkový počet soudců se snížil z 50 na 32. Zajímavostí je, že veškeré tyto údaje pochází nikoliv z oficiálních archivních dokumentů, ale pouze z korespondence mezi soudem a továrnou při objednávání kancelářského vybavení. Po porážce Říše se v blíže nespecifikovaný

datum vrátil dr. Egon Zeis na funkci II. prezidenta, zatímco doc. Kliment byl sesazen a již nenahrazen až do úplného zániku NSS v Praze. [5]

Na tomto místě považuji za důležité upozornit na odtržení Slovenska dne 14. března 1939 od Česko-Slovenské republiky. Následující den, jak již bylo zmíněno, začala německá armáda okupovat zbylé území po odtržení a vyhlásila Protektorát. Po osamostatnění bylo na Slovensku důležité vytvořit své vlastní orgány veřejné moci, a to včetně správního soudu, který byl zřízen v Bratislavě na základě zákona č. 120/1940 Sl. zák., o Najvyššom správnom súde. Právní úprava se v některých aspektech částečně lišila od původní právní úpravy danou zákonem č. 164/1937 Sb. z. a n. [5]

6. Nejvyšší správní soud po 2. sv. válce

Za nastolení právního pořádku na konci 2. světové války se zasloužil exilový prezident republiky dr. Edvard Beneš, který vydal zcela zásadní dekret č. 11/1944 Úř. věst. čsl. Ten ve svém prvním článku obsahoval pasáž o zrušení veškerých právních předpisů vydaných v době nesvobody, tj. od 30. září 1938, až do dne, který bude vládou později určen. Cílem bylo zajistit právní kontinuitu s předmnichovským stavem.

Zásadním problémem po znovusjednocení republiky v otázce správního soudnictví byla přítomnost dvou nejvyšších správních soudů – jeden v Praze a druhý v Bratislavě. Začátkem června 1945 bylo na základě jednání Československé vlády a Slovenské národní rady rozhodnuto o ustanovení bratislavského soudu za vrcholný článek pro přezkum správních žalob. Prezidium pražského NSS na dohodu reagovalo obsáhlou zprávou, v níž poukazovali na legislativní překážky i praktickou neproveditelnost stěhování. Hlavní obtíže spatřovali v samotném stěhování mobiliáře a spisů, nedostupnost vybavených pražských knihoven s právníckou literaturou či nemožnost úzké spolupráce s vysokými školami. V neposlední řadě je zmiňován častý styk s pražskými ústředními úřady, vůči kterým byl spor velice často veden. Tyto argumenty podpořilo ministerstvo vnitra i ministerstvo sociální péče s návrhem na uznání bratislavského soudu pouze jako pobočku NSS v Praze. Na druhou stranu, vzhledem k separatistickým snahám Slovenska, bylo zřejmé, že v zájmu zachování společného státu není žádoucí, aby sídlem NSS byla Praha. [5]

Oba soudy však byly stále činné a jejich vzájemný vztah a příslušnost nebyly zákonem upraveny. To bylo v dubnu 1946 utvrzeno dohodou o zachování dosavadního stavu správního soudnictví až do jasně vymezení v ústavní listině, která se již začínala připravovat. Dle dochovaných archivních materiálů lze v označování soudů spatřovat velké nesrovnalosti – pražský soud používal označení „Nejvyšší správní soud“ až do vzniku nové ústavy roku 1948, avšak bratislavský soud pravidelně informoval o svých rozhodnutích pražský soud. Například v přípisu s judikaturou za březen a duben roku 1948 zasláného z Bratislavy do Prahy se soud označuje jako „Najvyšší správny súd v Bratislavě“. Jen o několik měsíců později, v přípisu s rozhodnutími za měsíce květen a červen 1948, v označení soudu chybí slovo „nejvyšší“. Po přijetí Ústavy Československé republiky v květnu 1948 (často zvaná jako Ústava 9. května) se vůči rozhodování slovenského soudu ohradil dr. Holdík jako představitel pražského soudu, podle kterého existence Nejvyššího správního soudu v Bratislavě odporuje nové ústavě,

protože jeho zřizovací zákon pozbyl platnosti podle § 173 odst. 2.⁴ Představitelé slovenského správního soudu na následné společné schůzi uznali, že může existovat jen jeden nejvyšší soud, avšak z politických důvodů požadovali zachování obou s tím, že Bratislava bude fungovat jako část pražského soudu. S tímto návrhem vedoucí představitelé soudu v Praze nesouhlasili, a tak zůstalo vzájemné postavení soudů stále nejasné, což dokládá například dopis z března 1939 nadepsaný jako „Predsedníctvo Najvyššieho správneho súdu v Bratislavě“. [5]

Nejasný poválečný stav skončil až zákonem č. 166/1949 Sb., který oficiálně přesunul sídlo NSS pro celou oblast Československa do Bratislavy a dále stanovil povinnost řídit se původním zákonem č. 164/1937 Sb. a nikoliv pozměněným slovenským zákonem č. 120/1940 Sl. zák. [48]

Ohledně personálního obsazení soudu se v archivech nedochovaly přesné informace. Prezidium však opakovaně požadovalo navýšení počtu soudců i sekretářů s ohledem na vzrůstající počet nevyřízených stížností. Velká změna nastala s únorovým převratem 1948, kdy se Československo dostalo pod komunistickým vedením do sovětské sféry vlivu. V rámci tzv. očisty soudu muselo odejít mnoho vysoce postavených soudců včetně II. prezidenta NSS, dr. Egona Zeise, který byl penzionován pro „nedostatečný kladný poměr k ROH“.⁵ Vedoucí presidia dr. Josef Srb byl odeslán na dovolenou s čekatelným dle § 73 a 74 služební pragmatiky, protože „neprojevil dostatečné porozumění pro požadavky doby“. Z předválečných 50 soudců nejdříve poklesl jejich počet na 32 a v rámci čistek po Vítězném únoru na pouhých 11, z nichž ani jeden nezastával funkci senátního prezidenta, tudíž senátům předsedali jen senátní radové. Posty I. i II. prezidenta byly rovněž od roku 1945, resp. února 1948 neobsazeny. Situaci rozkládajícího se soudu popsal za prezidium NSS dr. Fišer v dopise pro úřad vlády, kde zdůraznil, že současné plně obsazené grémium čítá pouhých 11 soudců, a to včetně jednoho dlouhodobě nemocného, a že za této tristní situace není ani možné podat návrh na jmenování prezidenta Patentního soudu v Praze. [5]

⁴ zákon č. 150/1948 Sb, § 173 odst. 2: *Týmž dnem pozbývají platnosti všechny ústavní i jiné zákony, pokud odporují ustanovením této ústavy a zásadám lidově demokratického zřízení nebo upravují věci odchylně od této ústavy.*

⁵ Revoluční odborové hnutí

Po oficiálním přemístění sídla NSS do Bratislavy na podzim 1949 soud v Praze stále fungoval, avšak o jeho detailnějším působení v archivních materiálech nejsou žádné bližší informace. Naděje na jakékoliv obnovení správního soudu byly na mnoho desítek let pohřbeny ústavním zákonem č. 64/1952 Sb., o soudech a prokuratuře, který tiše vypustil ústavní paragrafy týkající se správního soudu. To bylo potvrzeno § 18 zákona č. 65/1952 Sb.: *Zrušeny jsou všechny předpisy o správním soudu.* Tím byla ukončena éra Nejvyššího správního soudu v Praze i správního soudnictví obecně. [23]

7. Bohuslavova sbírka

Doklady o tom, že Nejvyšší správní soud byl za první republiky významnou institucí v celoevropském měřítku, dokládá především systematicky zaznamenávaný soubor judikatury z období mezi lety 1918 a 1948. Autorem je tehdejší senátní prezident soudu Josef Václav Bohuslav, po kterém je sbírka pojmenována. Díky tomuto ucelenému soupisu nálezů můžeme dnes analyzovat rozhodovací praxi a blíže poznat agendu, jíž se soud během prvních 30 (tj. téměř všech) let zabýval. Bohuslavova sbírka je dle obsahu rozdělena na část administrativní (označovaná jako Boh. A.) a část finanční (Boh. F.). Dohromady obě řady čítají několik desítek tisíc rozhodnutí, z nichž alespoň šestina je stále platná. [23] Přesnější analýza využitelnosti judikátů však bohužel v dnešní době neexistuje.

Nejdůležitější pravomocí NSS bylo nalézání práva. V praxi se ukázalo, že je potřebné nejen vyhlásit nález v soudní síni, ale především ho publikovat a co nejvíce rozšířit po celém území jurisdikce, aby se zabránilo podobným případům do budoucna. Veřejná publikace přinášela mnoho blahodárných účinků – sjednocovala rozhodování veřejné správy v celé republice, vylučovala opakovatelnost interpretační omylů, zvyšovala rychlost a efektivitu správních úřadů a v neposlední řadě též snížila finanční náklady na řešení problémů již řešených. Bohuslavova sbírka tak díky systematickému uspořádání nálezů velmi dobře fungovala jako materiál pro rychlé dohledání jednotlivých nálezů, které byly citovány v rozhodnutí správních orgánů. [9]

Nálezy Nejvyššího správního soudu dle Bohuslavovy sbírky zasahovaly do nejrozumnějších odvětví od církevních a kanonických záležitostí, přes otázky věcných břemen a správních deliktů až po oblast stavebního práva. Zajímavostí je dle mého názoru nález ze dne 19. 11. 1946 č. 185/46-3 zařazený do Bohuslavovy sbírky jako Boh. A 1481/46:

„Konfiskace majetku podle dekretů č. 12/1945 Sb. a 108/1945 Sb. se pokládá za veřejný zájem ve smyslu § 5 vládního nařízení č. 218/1938 Sb. opětovně prodlouženého vládního nařízení č. 443/1941 Sb., pro který mohl úřad odeprít souhlas k zamýšlenému zcizení zkonfiskované nemovitosti.“⁶

⁶ ONDRUŠ, Radek. *Vybraná rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ve věcech administrativních 1918-1848 a jejich využití v současné aplikační praxi*. Praha: Linde, 2001. ISBN 80-7201-293-2. s. 49

Nález se týkal žádosti Anny L., která v létě roku 1944 postoupila tzv. postupní smlouvu své dceři a jejímu manželovi. Okresní správní komise v Liberci žádost projednala až několik měsíců po skončení války a z důvodů německé národnosti žadatelky nebylo žádosti vyhověno. Odvolacím orgánem byl Zemský národní výbor v Praze, který potvrdil rozhodnutí okresní správní komise. Stěžovatelka žalovala úřad pro zásah do svých subjektivních práv, avšak NSS tuto stížnost zamítl jako bezdůvodnou. Celé rozhodnutí soudu uvádím v příloze této práce. [64]

Tento nález de facto potvrdil zákonnost dekretů prezidenta republiky týkající se poválečné konfiskace zemědělského majetku Němců, Maďarů a nepřátel republiky. Ty vzešly z obrovské nenávisti vůči všem kolaborantům a obyvatelům země, která 6 let okupovala Československo, a dále na základě principu kolektivní viny.

8. Prezidenti Nejvyššího správního soudu

První prezident NSS je administrativní předseda presidia správního soudu, které bylo uznáno za správní úřad. Mezi pravomoci prezidenta NSS patřilo sestavovat rozhodovací, disciplinární a plenární senáty a dále pak osobní a disciplinární komise. Prezident NSS byl dle zákona 125/1920 Sb. zároveň i prezidentem soudu volebního, patentového a kartelového. [2]

8.1. Ferdinand Pantůček

JUDr. Ferdinand Pantůček byl významný prvorepublikový politik a soudce, který se narodil 24. května 1863 v Hlinsku. Po absolvování chrudimského gymnázia nastoupil na českou právnickou fakultu Karlo-Ferdinandovy Univerzity (dnešní Univerzita Karlova), kterou s vyznamenáním dokončil v roce 1886 a následujícího roku mu byl slavnostně udělen titul doktora práv sub auspiciis⁷. Své právnické vzdělání si později rozšířil na univerzitě v Lipsku.

Po několikaroční soudní praxi započal doktor Pantůček svou kariéru jako rada zemského soudu v Praze. V roce 1901 byl zvolen poslancem Říšské rady a Českého zemského sněmu za mladočechy. Zkušenosti se správním soudnictvím, které po vzniku NSS v Praze mohl využít, získal během svého více než 10letého působení jako rada Správního soudního dvora ve Vídni. Je považován za hlavního autora zákona č. 3/1918 Sb. z. a n., o nejvyšším správním soudě a o řešení kompetenčních konfliktů, a za spoluautora mnoha dalších zákonů týkajících se především organizačních záležitostí soudu. Pravidelně též přispíval do časopisu Právník, České Revue nebo do Všeobecného slovníku právního doktora Františka Xavera Veselého. Prezidentem Nejvyššího správního soudu ČSR byl od jeho vzniku v roce 1918 až do své smrti v únoru 1925. [8]

8.2. Emil Hácha

Po smrti Ferdinanda Pantůčky byl jako v pořadí druhý prezident NSS jmenován doc. JUDr. Emil Hácha. Ten se narodil roku 1872 v jihočeském městečku Trhové Sviny do rodiny berního úředníka Josefa a jeho manželky Marie. Jako velmi nadaného žáka ho přijali na osmileté gymnázium v Českých Budějovicích, kde byl kladen zvláštní důraz na studium jazyků – kromě němčiny a latiny také angličtina, francouzština a ruština, což bylo na konci 19. století velmi neobvyklé. Po složení maturitní zkoušky nastoupil na

⁷ Jedná se o slavnostní formu promoce, při které je akademický titul udělován pod záštitou hlavy státu

českou právnickou fakultu Karlo-Ferdinandovy univerzity tak, jako Ferdinand Pantůček, kde s vyznamenáním promoval v roce 1895. Po složení tří zákonných rigorózních zkoušek, které všechny složil na výbornou, mu byl udělen titul doktora práv. V roce 1902 se oženil se svojí sestřenicí Marií Klausovou, se kterou vychovali jednoho potomka – dceru Miladu. [10]

Po několikaleté praxi v oblasti advokacie a práci na Zemském výboru začal Emil Hácha pracovat jako dvorní rada na půdě NSS ve Vídni, odkud však se vznikem ČSR odešel, aby se mohl věnovat uspořádání správního soudnictví v nově vzniklé republice. Nejprve byl jmenován do funkce senátního prezidenta NSS, v březnu 1919 povýšil do funkce druhého prezidenta a po smrti Ferdinanda Pantůčky obsadil v únoru 1925 místo prvního prezidenta NSS. [8] V této funkci setrval až do listopadu 1938. Ačkoliv se ve svých 66 letech pravděpodobně těšil na odchod do zaslouženého důchodu, přijal nakonec funkci prezidenta (republiky, nikoliv soudu) po abdikaci Edvarda Beneše. Emil Hácha se jako apolitická a všeobecně respektovaná osobnost s hlubokým křesťanským přesvědčením zdála být ideální volbou nejen pro politiky napříč politickým spektrem, ale i pro laickou veřejnost či vysoké církevní představitele. Pro neslučitelnost funkcí prezidenta NSS a prezidenta republiky byl Emil Hácha dne 29. listopadu 1938 penzionován a následující den přijal funkci prezidenta Československa, v této době nazývané jako Druhá republika. [10]

Mimo to byl Emil Hácha činný i na akademické půdě, kde byl členem zkušební komise v oboru státovědy. V roce 1920 se habilitoval v oblasti správního práva a pravidelně přednášel na právnické fakultě. Své odborné názory publikoval v mnoha právnických časopisech jako například Správní obzor nebo Právník. [10] Jako zajímavost bych rád zmínil jeho lásku k literatuře, zejména pak anglické, což se projevilo v přeložení několika děl anglických spisovatelů konce 19. století do češtiny. [13]

Hácha byl formální hlavou státu i za doby Protektorátu Čechy a Morava. Zdravotní stav prezidenta se však velmi zhoršil a od roku 1943 již nebyl schopen vykonávat úřední povinnosti. V kritickém fyzickém i psychickém stavu byl na pokyn ministerstva vnitra dne 13. května 1945 zatčen na zámečku v Lánech a převezen do vězeňské nemocnice na Pankráci, kde po dvou týdnech umírá. Za své činy v průběhu vykonávání funkce je často označován za tragikomickou osobnost českého národa a za jakousi loutku ovládanou nacistickým Německem. [26]

9. Komparace se současným NSS

9.1. Novodobý Nejvyšší správní soud

Nejvyšší správní soud ČR je spolu s Nejvyšším soudem ČR považován za vrcholný článek obecného soudnictví v České republice. S jeho fungováním počítala už Ústava z roku 1993, která o NSS pojednávala hned ve 3 člancích. Faktické zřízení však proběhlo až o 10 let později v rámci SŘS s účinností od 1. ledna 2003.

Na tomto místě považuji za vhodné zmínit náleze Ústavního soudu č. 276/2001 Sb. o zrušení celé páté části občanského soudního řádu. V odůvodnění poukazyval na současné závažné deficity ve správním soudnictví, především na ignorování článku 91 Ústavy hovořícím o NSS jako součásti soustavy soudů. Dalším problémem byla konečnost soudního rozhodnutí bez možnosti užít řádné či mimořádné opravné prostředky. Jedinou variantou pro reformu rozhodnutí bylo podání ústavní stížnosti dle ústavního článku 87, odst. d). Ústavní soud však nemohl provádět komplexní analýzu skutkového a právního stavu věci, ale posuzoval jen zákonnost daného správního aktu. Tento stav byl, jak samotný náleze uvádí, v rozporu s čl. 6 Evropské Úmluvy definující právo na spravedlivé řízení. Tento náleze ÚS byl tedy jeden z nejdůležitějších podnětů pro zřízení NSS. [4]

Ačkoliv by mnozí laici očekávali sídlo takto významného úřadu v Praze, kde ostatně sídlí snad veškeré ústřední orgány veřejné moci, u soudnictví tomu tak není. Nejvyšší správní soud, Nejvyšší soud i Ústavní soud sídlí v Brně. Původní vládní návrh počítal se sídlem v hlavním městě, ovšem Ústavněprávní výbor navrhoval sídlo v druhém největším českém městě. Zastánci návrhu na soud v Brně, jako například poslanec dr. Zdeněk Koudelka, argumentovali vhodným materiálním i odborným zázemím či dlouhodobou činností právnické fakulty v Brně. [36] Návrh ústavněprávního výboru byl schválen a zanesen do návrhu zákona. Tento návrh byl následně schválen poslaneckou sněmovnou dne 15. 2. 2002 v poměru 103 ku 44. [37] Dle §11-13 SŘS stojí v čele NSS předseda soudu, jehož zastupuje místopředseda soudu, dalšími členy jsou předsedové kolegií, předsedové senátů a další soudci. [47]

Nejčastější stížností, kterou se NSS zabývá je kasační stížnost, což je typ mimořádného opravného prostředku ve správním soudnictví, kterým lze napadnout pravomocné rozhodnutí krajského soudu jako soudu první instance, a to za správní poplatek 5000 Kč. Kasační stížnosti tvoří přibližně 90 % vyřizovaných stížností. Dále

rozhoduje NSS ve věcech rozpuštění politických stran, přezkumu voleb či referenda. Neméně důležité je rozhodování kompetenčních sporů. Současným předsedou NSS je JUDr. Josef Baxa, který v čele této instituce stojí již od samotného vzniku v roce 2003. [41]

9.2. Počet soudců a celkových zaměstnanců soudu

V posledních letech pozorujeme poměrně markantní nárůst v počtu soudců na NSS v Brně. Podle údajů, které mi byly poskytnuty na žádost dle zákona o svobodném přístupu k informacím dne 13. 11. 2017, se od roku 2012 do roku 2016 zvýšil počet soudců z 28 na 31. Z webových stránek NSS navíc vyplývá, že další soudci byli jmenováni v průběhu roku 2017 a současný stav v době psaní této práce na jaře 2018 činí 34 soudců. To v relativním vyjádření znamená více než 20% nárůst za pouhých 6 let.

Z archivních materiálů vyplývá, že na prvorepublikovém NSS v roce 1925 působili: 1. a 2. president, 7 senátních presidentů a 35 radů (v záznamu je nejprve uvedeno číslo 36, které je přeškrtnuto a nahrazeno číslem 35 a v seznamu radů přeškrtnutý dr. František Vacek. V roce 1927 byla personální situace na NSS obdobná, a to včetně osobních požitků, tedy platu, kterému se podrobně věnuji v další kapitole. Archivní záznamy za rok 1928 vykazují podobné údaje tzv. Soudcovského personálu: první a druhý president, 8 senátních presidentů (avšak jedno místo neobsazené) a 39 radů (u 7 tabulkových míst je však uvedeno „vakant“, aktivních radů tedy působilo v roce 1928 jen 32). [7]

Tabulka 1 – Počet soudců

rok	1925	1927	1928	2012	2013	2014	2015	2016
počet soudců	44	46	49/41*	28	29	30	31	31

*49 tabulkových míst, 41 bylo obsazeno

Zdroje: Národní archiv Praha – Chodovec, fond NSS, karton 54, vlastní žádost dle zákona 106/1999 Sb.

Údaj za rok 1926 v tabulce není uveden. Bohužel se mi příslušný dokument v archivu nepodařilo nalézt.

Jako zajímavost si zde dovoluji uvést vládní nařízení, které velmi podrobně popisovalo úřední oděv soudce – ten se skládal z černého taláru a baretu. Nařízení upravovalo mimo jiné i délku rozparku v zadní části taláru, počet knoflíků včetně jejich vzdálenosti od kraje nebo výšku rozparku u podšívky v nadloktí. Baret, rovněž černé barvy, musel být opatřen 3 cm širokým pruhem fialového sametu. [59]

„Baret, který se má dáti na hlavu, když se vynáší rozsudek nebo když se kdo běře do přísahy, skládá se z okrouhle vykrojené části náhlavní z černého ripsu s tuhým okrajem 8 až 9 cm vysokým a toliko na spodní části upevněným, nahoře však mírně volně odstávajícím.“ [59]

Nutno však podotknout, že takto detailní popis taláru nebyl vůbec ničím novým – podobné, ne-li dokonce více podrobné bylo *říšské nařízení pro království a země v radě říšské zastoupené č. 187 Ministeria práv* z roku 1897.

Součástí soudu je i poměrně početný podpůrný aparát obsahující oddělení dokumentace a analytiky, oddělení správy majetku, oddělení informačních a komunikačních technologií, personální oddělení a mnoho dalších. Počet těchto zaměstnanců výrazně převyšuje počet soudců. Na mou žádost podle zákona 106/1999 Sb. mi byly poskytnuty informace o průměrném evidovaném počtu všech zaměstnanců (tj. včetně soudců) za celý rok. Tak, jako v případě soudců, i zde pozorujeme poměrně strmý nárůst v počtu zaměstnanců. Během pouhých 4 let (rok 2012 až 2016) stoupl jejich počet ze 112 na 131, respektive z 84 na 100 po odečtení soudců, což značí 19% nárůst.

Ačkoliv prvorepublikový NSS zcela jistě neobsahoval oddělení informačních a komunikačních technologií ani některá další, podpůrný aparát v podobě kancelářských zřízenců, tajemníků či oficiálů byl nezbytný. Původní dokumenty jsou bohužel často velice špatně čitelné, mnohokrát přepisované a přeškrtané, což velice ztěžuje hledání přesných údajů o počtu zaměstnanců. Následující údaje o počtu zaměstnanců tedy mohou být mírně zkreslené. V roce 1925 bylo na NSS celkem 110 tabulkových míst (včetně soudců), z čehož 3 místa nebyla obsazena. O dva roky později bylo zaměstnáno 96 lidí a roku 1928 nejspíše 105. V mzdových výkazech jsou uvedeny funkce jako: tajemníci, vrchní oficiálové, kancelisti, kancelářské oficiantky či zřízenci. [7]

Tabulka 2 - Počet zaměstnanců NSS

rok	1925	1927	1928	2012	2013	2014	2015	2016
Počet zaměstnanců NSS	107	96	105	112	115	128	134	131
Počet zaměstnanců NSS bez soudců	63	50	64	84	86	98	103	100

Zdroje: Národní archiv Praha – Chodovec, fond NSS, karton 54, vlastní žádost dle zákona 106/1999 Sb.

Z výše uvedených údajů je viditelný citelný nárůst zaměstnanců v novodobém NSS oproti prvorepublikovému. Za nejpravděpodobnější důvody považuji – jak již bylo zmíněno – rozsáhlejší podpůrný aparát adaptovaný na moderní dobu 21. století. Jedná se například o komunikaci s médii, vyřizování žádostí o informace nebo systematická aktualizace webových stránek soudu.

9.3. Plat

Soudci jsou v současné době placeni ze státního rozpočtu na základě zákona č. 236/1995 Sb. ve znění pozdějších předpisů. Ten stanovuje platovou základnu soudce jako násobek průměrné měsíční mzdy v nepodnikatelské sféře podle údajů z Českého statistického úřadu. Pro rok 2016 byla platová základna pro soudce (a některé další představitele státní moci) stanovena ve výši 77 637 Kč. Následující rok vyhlásilo MPSV zvýšení platové základny na 80 490 Kč. V důsledku celkové ekonomické konjunktury rostly i průměrné platy v nepodnikatelské sféře, což pro soudce znamená v letošním roce 2018 další navýšení základny na 84 234 Kč. [57] Pro řadové soudce NSS se základna násobí koeficientem 1,84, předsedům senátu NSS koeficientem 1,99, předsedům kolegií koeficientem 2,07, místopředsedovi NSS koeficientem 2,27 a předsedovi NSS je zákonem stanoven koeficient ve výši 2,5. Navíc soudcům náleží paušální náhrady ve výši 5,5 % platové základny, respektive 30 % pro místopředsedu a 51 % pro předsedu NSS. Mezi další bonusy pro předsedu NSS můžeme zařadit užívání vybaveného bytu či služební automobil s řidičem pro výkon funkce i pro osobní použití. [61]

Platy soudců v roce 2016 včetně víceúčelových paušálních náhrad uvádím v následující tabulce. Údaje jsou doplněny o koeficient udávající poměr mezi platem ústavního představitele a průměrnou mzdou v nepodnikatelské sféře za rok 2016, která činila 28 969 Kč měsíčně. Průměrný plat u státních zaměstnanců („úředníků“) byl v roce 2016 zhruba 29 000 Kč, a proto průměrnou mzdu a průměrný plat pro účely této práce ztotožňuji. [24] Plat prezidenta republiky se vypočítá jako 3,6násobek platové základny, což v roce 2016 činilo 219 tisíc Kč měsíčně. Dále k platu náleží víceúčelová paušální náhrada sloužící na pokrytí výdajů s výkonem funkce ve výši 335 % platové základny – tedy dalších více než 200 tisíc měsíčně. Základní plat předsedy vlády činil v roce 2016 177 tisíc. Díky náhradám za reprezentaci, dopravu veřejnými hromadnými dopravními prostředky a stravování při tuzemských cestách se plat zvyšuje na 244 500 Kč. Dále premiéru náleží náhrada prokázaných výdajů za jakékoliv zahraniční cesty včetně

ubytování a stravování. Jelikož jsou tyto náhrady značně proměnlivé v závislosti na aktuálním premiérovi, do analýzy je nezahrnuji.

Tabulka 3 – Platy ústavních činitelů 2016

funkce	hrubý měsíční plat včetně víceúčelových paušálních náhrad	poměr platu ústavního činitele/průměrný plat za rok 2016
Předseda NSS	233 700 Kč	8,1
Místopředseda NSS	199 600 Kč	6,9
Předseda senátu NSS	158 800 Kč	5,5
Soudce NSS	147 200 Kč	5,1
Prezident ČR	219 000 Kč	7,6
Prezident ČR včetně náhrad	422 700 Kč	14,6
Předseda vlády	177 000 Kč	6,1
Předseda vlády včetně náhrad	244 500 Kč	8,4

Zdroje: žádost podle zákona č. 106/1999 Sb., zákon 236/1995 Sb., vlastní výpočty

Průměrná mzda, tak jak ji známe dnes, se v první republice nepoužívala. Pro porovnání platů soudců jsem proto zvolil platy ostatních ústavních činitelů a platy úředníků, jejichž tehdejší platy v této práci považuji za adekvátní ke srovnání s dnešním průměrným platem. V první republice si úředník měsíčně přišel na přibližně 1 300 Kčs – tento údaj je využit v následující tabulce, která se snaží vystihnout poměr platů ústavních činitelů k běžnému úřednickému platu. Úřednický plat jsem pro porovnání zvolil proto, že tato profese byla a stále je zcela běžnou a nezbytnou součástí veřejné správy a zhruba představuje střední třídu ve společnosti.

Platy ústavních činitelů byly od roku 1919 s drobnou úpravou v roce 1920 stanoveny takto: 500 000 Kčs ročně pro presidenta ČSR, 70 tisíc ročně pro předsedu vlády a 60 tisíc pro ostatní členy vlády. Navíc ministři dostávali 40 tisíc ročně tzv. činovní přídavek. Předseda vlády spolu s ministrem zahraničí ještě 50 tisíc ročně na reprezentaci. Platy soudců se skládaly ze služného a činovních a jiných přídavků. [62]

Tabulka 4 – platy ústavních činitelů 1926

funkce	roční plat včetně všech přídavků	průměrný měsíční plat	poměr měsíčního platu/plat úředníka
1. president NSS	158 780 Kčs	13 232 Kčs	10,2
2. president NSS	100 587 Kčs	8 382 Kčs	6,4
senátní president NSS	70 972 Kčs	5 914 Kčs	4,5
rada (soudce) NSS	66 780 Kčs	5 565 Kčs	4,3
President ČSR	500 000 Kčs	41 667 Kčs	32,1
Předseda vlády	160 000 Kč	13 333 Kčs	10,3

Zdroj: Národní archiv Praha – Chodovec, fond NSS, karton 54, Zákon č. 93/1918 Sb. z. a n., č. 94/1918 Sb. z. a n., č. 17/1920 Sb. z. a n., vlastní výpočty

Z výše uvedených tabulek vyplývá, že platy prvorepublikových soudců NSS se pohybovaly přibližně v rozmezí 4-10násobku platu úředníka. Tento rozptyl se pro rok 2016 zmenšil na 5-8násobek průměrného platu úředníka, z čehož vyplývá, že běžní soudci si mírně polepšili, zatímco 1. president NSS (dnes nazývaný jako předseda) si pohoršil z 10 na 8násobek platu úředníků. Nejvýraznější změnu však zaznamenal v tomto srovnání prezident, který v první republice pobíral i na dnešní poměry nadprůměrný plat téměř 42 tisíc Kčs měsíčně hrubého. To odpovídalo více než 30 platům běžného státního úředníka. Současný prezident ČR si včetně zákonem stanovených paušálních náhrad přijde na zhruba 15násobek platu průměrného státního úředníka. Plat předsedy vlády v relativním měřítku taktéž poklesnul.

9.4. Náklady na chod soudu

Porovnání nákladů na chod soudu v první republice s dnešním NSS v Brně je poměrně problematické, a to především z důvodu, že za dob první republiky se nepoužívaly dnes zcela běžné ekonomické ukazatele jako průměrný plat/mzda, index spotřebitelských cen či parita kupní síly.

Z tabulky č. 5 je patrný nárůst ve výdajích na osobní výdaje, kam kromě „*osobních požitků stálého personálu*“ patřily například náklady na služební oděvy a také odměny za výpomoci. Věcné náklady se týkaly výdajů za kancelářské vybavení, dotací soudní knihovně nebo provozu služebního automobilu, který je v rozpočtu NSS veden od roku 1922. [7] Mezi příčiny zvyšování výdajů lze zařadit zvyšování počtu soudců, ale také nestálost československé koruny. Krátce po vzniku republiky dosahovala inflace koruny 70 %, na což reagoval Alois Rašín se svou měnovou reformou, která díky intervencím na

devizovém trhu posilovala domácí měnu a nejdříve způsobila dezinflaci⁸ a poté krátkodobě i pokles cenové hladiny, tzv. deflaci. [19] Reálný vývoj nákladů na NSS tak nelze kvůli chybějícím přesným údajům o inflaci či HDP podrobněji analyzovat, neboť vypovídající jsou pouze údaje ve stálých cenách, tedy očištěné od inflace.

Tabulka 5 – Výdaje NSS 1921-1925

	1921	1922	1923	1924	1925
Celkové výdaje	3 508 508	4 301 592	4 360 325	4 553 619	5 050 764
Z toho osobní výdaje	3 106 803	3 907 661	3 985 279	4 167 619	4 389 764
Z toho věcné výdaje	401 705	393 931	375 046	386 000	661 000

Zdroj: Národní archiv Praha – Chodovec, fond NSS, karton 54; vlastní zpracování, údaje v běžných cenách příslušného roku v Kčs

Nemalou část výdajů státního rozpočtu zaujímají právě výdaje na soudy. V případě soudobého NSS v Brně tvořily náklady na jeho správu v roce 2017 necelých 167 milionů korun, což je pro srovnání ještě o 10 milionů více než výdajová strana rozpočtu z roku 2017 u 9 tisícového města Choceň. [40] Zvyšování výdajů NSS patrně z tabulky č. 6 je zapříčiněno především zvyšováním platové základy soudců, a dále také navýšením počtu soudců i ostatního personálu, což je podrobněji popsáno v kapitole 9.2 a 9.3. Z malé části lze rostoucí náklady přisoudit i inflaci, která ve sledovaném období mezi lety 2013 a 2017 v průměru činila kolem 1 %.

Tabulka 6 – Výdaje NSS 2013-2017

	2013	2014	2015	2016	2017
Celkové výdaje	121 878 246	136 895 093	158 144 634	163 632 549	166 810 894
Z toho osobní výdaje	101 507 507	114 073 877	137 700 804	136 516 080	145 911 886
Z toho neosobní výdaje	20 370 739	22 821 216	20 443 830	27 116 469	20 899 008

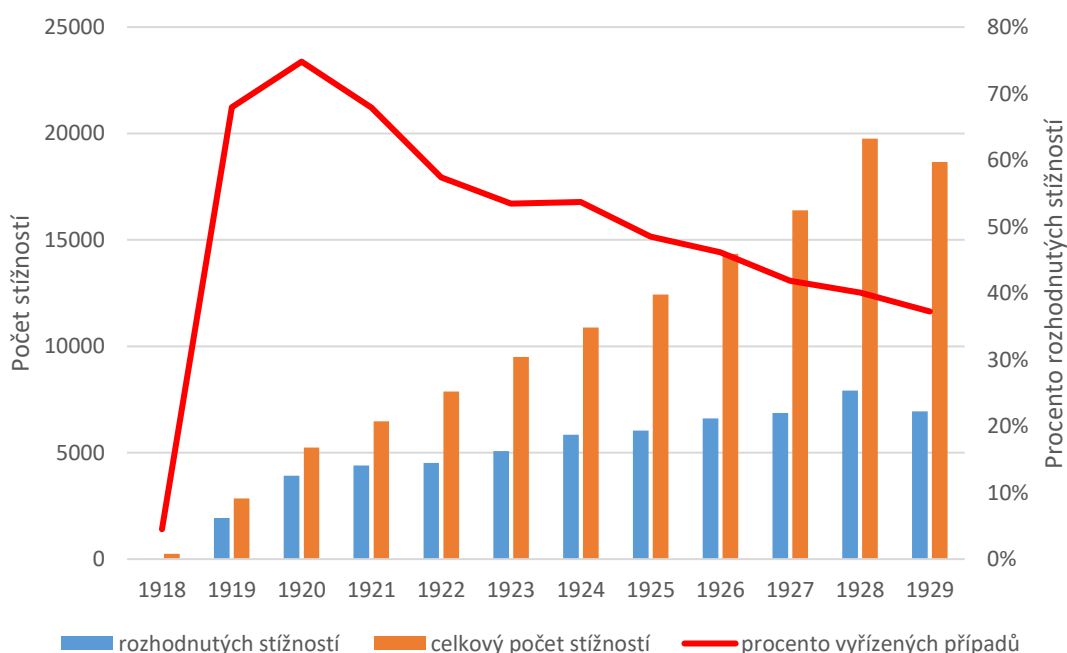
Zdroj: Ministerstvo financí, vlastní zpracování; údaje v běžných cenách příslušného roku v Kč

⁸ Jedná se o pokles tempa růstu všeobecné cenové hladiny (tj. pokles inflace například z 10 % na 5 %)

Ve sledovaném období mezi lety 1921-1925 spatřujeme kontinuitu v poměru mezi osobními výdaji a celkovými náklady soudu. Ten se pohyboval přibližně okolo 90 %. Podobně stálou kontinuitní řadu nacházíme i v posledních 5 letech fungování NSS, kde podíl platů a výdajů s ním souvisejících kolísal okolo 85 % celkových výdajů soudu. Toto nevýrazné snížení poměru o 5 procentních bodů ve prospěch neosobních výdajů je nejspíše způsobeno dnešním sofistikovanějším zázemím soudu – PC, tiskárny, klimatizace, informační systémy atd.

9.5. Počet vydaných rozhodnutí a efektivita soudu

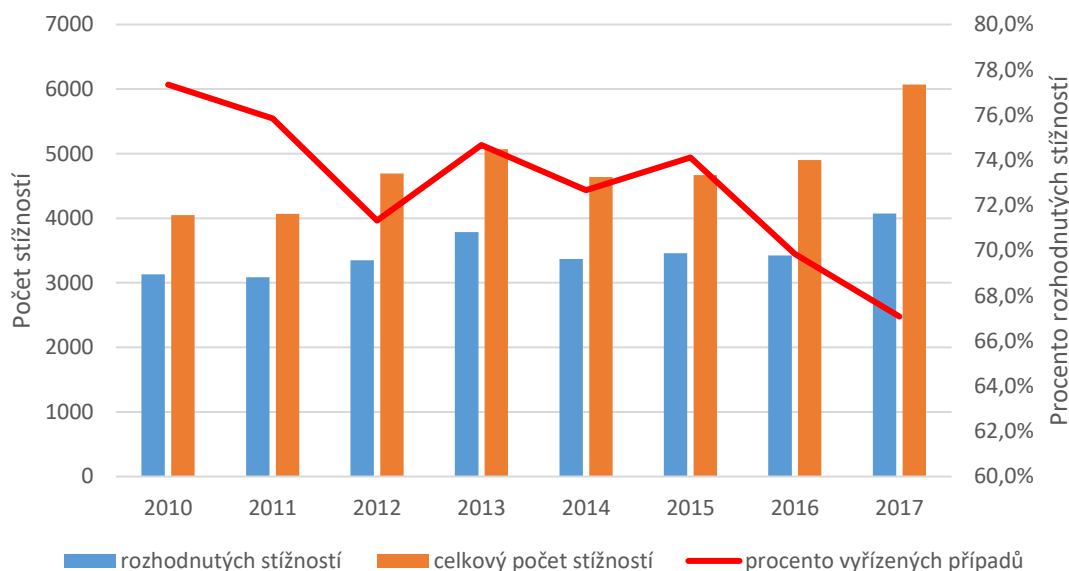
Prvorepublikový soud byl již téměř od počátku své existence značně přetížen, což se projevovalo na nízkém procentu vyřízených žádostí. Bohužel se přesná statistika o délce řízení nevedla a ani z archivních materiálů nelze průměrnou délku soudního řízení nijak dopočítat. Ani současné statistiky novodobého NSS na internetových stránkách soudu nevedou údaje o průměrné délce soudního řízení a tento údaj mi nebyl poskytnut ani na mou žádost podávanou podle zákona 106/1999 Sb. Jako údaj, který je se současným NSS vzájemně porovnatelný jsem proto zvolil podíl rozhodnutých stížností ku celkovému počtu stížností v daném roce.

Graf 1 – Rozhodnutí NSS 1918-1929

Zdroj: Národní archiv Praha – Chodovec, fond NSS, karton 54, vlastní zpracování

Celkový počet stížností ve 20. letech minulého století strmě stoupal, zatímco počet vyřízených stížností se zvyšoval jen nepatrným tempem. To mělo za následek velmi nízký podíl vyřízených stížností, jak je patrné na klesající červené křivce v grafu. Na počátku 20. let zvládnul soud vyřídit přes 70 % všech nových i z loňského roku převzatých žádostí, ovšem během pouhých 10 let klesla efektivita pod 40 %.

Graf 2 – Rozhodnutí NSS 2010-2017

Zdroj: STATISTIKA. *Nejvyšší správní soud* [online]. Brno, 2018 [cit. 2018-03-18]. Dostupné z: <http://nssoud.cz/main2Col.aspx?cls=Statistika&menu=190>; vlastní zpracování

V roce 1928 bylo v průměru na NSS 41 soudců a stížností k rozhodnutí bylo bez mála 20 tisíc. Pokud vezmeme v úvahu, že rok má přibližně 250 pracovních dnů, každý soudce by pak musel vydat zhruba 1,9 rozhodnutí každý pracovní den – a to včetně dní, kdy byl soudce nemocný. Naproti tomu v roce 2016, kdy na NSS bylo zaměstnáno 31 soudců a celkový počet případů k vyřízení byl zhruba 4900, pak frekvence, se kterou by měl každý soudce v ideálním případě rozhodovat, činila přibližně 0,6 rozhodnutí na každý pracovní den. Ačkoliv se tedy snížil počet soudců oproti prvorepublikovému stavu, jejich zátěž se snížila díky menšímu počtu případů k projednání. Nutno podotknout, že nelze porovnávat jen čistý počet stížností, ale také délku spisu a celkovou složitost případů na vyřízení. K takovému srovnání bohužel nejsou žádné údaje, avšak vzhledem k současné struktuře správního soudnictví v ČR usuzuji, že méně závažné a méně složité stížnosti

vyřídí specializované senáty krajských soudů, zatímco na NSS zbydou více komplikované kauzy – především často velmi složité kasační stížnosti.

Na druhém grafu analyzující období v letech 2010-2017 vidíme relativně stálý počet rozhodnutých stížností pohybující se mezi 3-4 tisíci ročně. Celkový počet stížností, tedy nových a převzatých z minulých let, zaznamenává ve sledovaném období mírně rostoucí tendenci. To má za následek mírně klesající trend červené křivky značící efektivitu soudu jako procento rozhodnutých stížností. Z původních 77 % poklesla o 10 procentních bodů na hladinu 67 %. Přesto je však efektivita současného NSS výrazně vyšší v porovnání s NSS ve 20. letech minulého století.

9.6. Kompetence NSS

Nejvyšší správní soud ČR je, jak již bylo zmíněno, nejvyšší specializovaný orgán ve věcech správního soudnictví. Zcela nejběžnějším typem stížností, kterým se v současné době NSS zabývá, je kasační stížnost, tedy mimořádný opravný prostředek proti pravomocnému rozhodnutí krajského soudu ve věcech správních. Kasační stížnosti představují přibližně 85-90 % z celkové agendy soudu. [38] Tím NSS dbá na zákonnost a jednotnost v rozsudcích krajských soudů za účelem spravedlnosti a předvídatelnosti soudů nižší instance, což mu ukládá §12 SŘS. Podání kasační stížnosti je podmíněno zaplacením soudního poplatku ve výši 5 000 Kč, a navíc při řízení musí být stěžovatel zastoupen advokátem, pokud sám nemá právnické vzdělání. Pokud NSS napadené rozhodnutí zruší, vrací stížnost ke znovu projednání k příslušnému krajskému soudu, přičemž ten je vázán právním názorem NSS. Dále rozhoduje NSS ve věcech pozitivních a negativních kompetenčních sporů mezi orgány veřejné správy. V těchto případech funguje soud jako prvoinstanční stupeň. O pozitivní spor se jedná, pokud si dva či více orgánů uzurpují právo na rozhodnutí v dané věci. Naopak v negativním kompetenčním sporu se k vydání rozhodnutí nikdo nehlásí, a proto NSS určí orgán veřejné moci, který dostane případ k vyřízení. Nejvyšší správní soud také rozhoduje o rozpuštění, pozastavení nebo znovuoobnovení činnosti politických stran a hnutí. [47] Neméně důležité je i rozhodování ve věcech volebních – NSS rozhoduje o neplatnosti volby kandidáta ve volbách do Poslanecké sněmovny, Senátu i Evropského parlamentu. Zákony dále vyjmenovávají případy jako řízení o odmítnutí kandidátní listiny ve volbách do Evropského parlamentu a při prezidentských volbách, neplatnost volby prezidenta, návrh na neplatnost hlasování, návrh na neplatnost voleb a další. [63] Neopomenutelnou

agendou NSS je od roku 2008 také jednání o kárné odpovědnosti soudců, státních zástupců a od roku 2009 i soudních exekutorů. [54]

Kompetence prvorepublikového Nejvyššího správního soudu ČSR upravovaly původní říšské zákony, především zákon č. 36/1876 Ř. z. ve znění pozdějších předpisů, včetně jednacího řádu. Drobné odchylky byly dány novým zákonem č. 3/1918 Sb. z. a n. Mezi hlavní činnost NSS tedy v první republice spadalo rozhodování o stížnostech proti nezákonnému rozhodnutí nebo opatření správních úřadů. Tuto agendu v současné době vykonávají v první instanci specializované senáty krajských soudů a zbytečně tak nezatěžují NSS. Agenda prvorepublikového NSS navíc nově zahrnovala rozhodování o kompetenčních sporech mezi správními úřady, což bylo před vznikem ČSR v gesci říšského soudu. Oproti rakouskému systému nebyly z příslušnosti vyloučeny ani věci policejní. [17] Pro oblast stížností ve věcech volebních byl zřízen Volební soud, který byl plně řízen soudci z NSS, a dokonce sídlil i ve stejné budově. Presidentem, respektive vicepresidentem byl první, resp. druhý prezident NSS. Kromě potřebného počtu referentů a nejméně 4 přisedících soudců z řad NSS byli zbylí soudci voleni poslaneckou sněmovnou. Tento soud rozhodoval stížnosti týkající se voleb do Národního shromáždění republiky Československé či ztráty volitelnosti zákonodárce a tím i případné ztráty mandátu. [55] Celkově tedy agenda prvorepublikového soudu byla rozsáhlejší oproti dřívějšímu Správnímu soudnímu dvoru ve Vídni.

Současná organizace správního soudnictví v ČR má dvě instance. První je vykonávána specializovanými senáty krajských soudů a druhou instancí zajišťuje NSS v Brně. Z tohoto uspořádání vyplývá i nejvýraznější změna v kompetenci oproti meziválečné době. Prvorepublikový NSS totiž vyřizoval mimo jiné veškeré správní žaloby, jimiž byl zcela zahlcen. To mají nyní na starosti krajské soudy a až stížnosti na pravomocné rozhodnutí krajských soudů se dostávají k vyřízení na NSS. Tento dvojinstanční systém poměrně výrazně pomohl zefektivnit rozhodování, což se pozitivně projevilo v poměru vyřízených žádostí. Další rozdíl v kompetencích zaznamenáváme od roku 2008 respektive 2009 v zřízení kárného soudu v rámci NSS. Ten vede kárné řízení všech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů, zatímco dříve rozhodování o kárných žalobách spadalo do věcné příslušnosti Nejvyššího soudu. [56]

Závěr

Mezi základní kameny demokratického státu, kterým prvorepublikové Československo bezesporu bylo, patří mimo jiné kontrola rozhodnutí a postupu veřejných orgánů s cílem chránit fyzické i právnické osoby před nezákonným stanoviskem úřadu. Již krátce po vzniku Československa byl proto zřízen Nejvyšší správní soud, který se ve velké míře řídil starými rakousko-uherskými zákony. Soud se velmi brzo stal pracovištěm evropské úrovně s precizní judikaturou, která je uspořádána v dodnes ceněné a částečně i aktuální Bohuslavově sbírce. Bohužel, již od počátku své existence se soud potýkal s nedostatečným množstvím personálu na dané množství stížností, což mělo za následek často i na několikaleté čekání na rozhodnutí. Situaci se několikrát pokoušeli řešit politici i soudci sami, avšak téměř bez jakéhokoliv úspěchu. Řešení mohl nastolit nový zákon z roku 1937, který mimo jiné změny snižoval počet soudců v senátu, a tím tak mohl urychlit rozhodovací praxi. Krátce na to evropské mocnosti podepsaly Mnichovskou dohodu o odstoupení Sudet následované zřízením Protektorátu Čechy a Morava pod přímou správou nacistického Německa. Rozhodovací činnost byla říší velmi výrazně omezena a namísto kontroly veřejné správy se rozsudky týkaly především protizidovských zákonů. Dopad nového zákona na efektivitu NSS se tedy díky novému geopolitickému uspořádání nestihl projevit. Situaci navíc ještě zhoršily problémy spojené s hledáním dostatečně velkého sídla pro tuto instituci.

Po konci druhé světové války se věhlas a prvorepubliková úroveň na NSS již nevrátila. Slovensko si zřídilo vlastní Nejvyšší správní soud v Bratislavě a nejasná právní úprava způsobila, že oba soudy působily vedle sebe bez určení věcné příslušnosti a působnosti. Již krátce po komunistickém převratu v únoru 1948 začalo být zřejmé, že na ochranu subjektivních veřejných práv prostřednictvím soudní kontroly veřejné správy po vzoru Sovětského svazu již nezbývá místo. Tuto změnu *de iure* ukotvil zákon č. 65/1952, který derogoval veškeré předpisy o správním soudu. Následné období trvající až do Sametové revoluce můžeme z hlediska kontroly veřejné správy označit jako dobu temna. K renesanci došlo až v 90. letech, kdy správní záležitosti byly přiděleny do kompetence obecních soudů. Vývoj soustavy správního soudnictví v České republice byl dovršen v roce 2003 zřízením Nejvyššího správního soudu se sídlem v Brně, jehož předsedou je již od založení JUDr. Josef Baxa.

V praktické části této práce jsem srovnával různé statistické údaje a troufám si tvrdit, že současný vývoj NSS se pravděpodobně ubírá správným směrem, nikoliv však

dostatečným tempem. Kvůli velkému množství nevyřízených žádostí bylo ve sledovaném období jmenováno několik nových soudců a rovněž byl navýšen i počet ostatních administrativních pracovníků. Rozšíření soudu se ale zdá stále jako nedostatečné, což je patrné v klesající křivce v grafu č. 2 zobrazující procento vyřízených stížností, a tedy i stále delší průměrné době soudního řízení. Přesná data o průměrné délce rozhodování bohužel neexistují, neboť NSS tuto statistiku nevede a ani v minulosti nevedl.

Pro mnohé laiky se může částka ve výši 167 milionů korun za roční provoz NSS zdát přemrštěná. Osobně si myslím, že takové názory mohou pramenit z nedostatku informací o činnosti NSS, neboť lidé většinou řeší občanskoprávní spory a o NSS příliš nevědí. Úloha tohoto soudu jako i správního soudnictví obecně je však v demokratické společnosti zcela nenahraditelná. Pomáhá totiž občanům při nesrovnalostech v rozhodnutí správních orgánů a udržuje tak správní akty jednotné a v zákonných mezích.

Bibliografie

Tištěné zdroje

- [1] *Historický vývoj právní úpravy správního řízení a dalších postupů ve veřejné správě v českých zemích (1918-2005)*. Olomouc: Periplum, 2007. ISBN 8086624455
- [2] HOETZEL, Jiří. *Československé správní právo: část všeobecná*. 2. vydání, Praha: Melantrich, 1937, 506 s.
- [3] HOLT, J. C. *Magna Carta*. 2nd ed. New York: Cambridge University Press, 1992. ISBN 978-0521277785.
- [4] K ústavním základům správního soudnictví. In: PRŮCHA, Petr. *Správní právo*. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2018, s. 56-71. ISSN 0139-6005
- [5] MAZANEC, Michal. Zánik bývalého Nejvyššího správního soudu ve světle dokumentů Státního ústředního archivu. In: NOVOTNÝ, Oto. *POCTA Doc. JUDr. VLADIMÍRU MIKULE K 65. NAROZENINÁM*. Praha: ASPI Publishing, 2002, s. 168-174. ISBN 80-86395-47-2.
- [6] MAZANEC, Michal. *Správní soudnictví*. Praha: Linde, 1996. ISBN 8072010212.
- [7] Národní archiv Praha Chodovec, fond NSS, karton 54
- [8] NAVRÁTIL, Michal. *Almanach československých právníků*: Praha: Michal Navrátil, 1930. 546 s.
- [9] ONDRUŠ, Radek. *Vybraná rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ve věcech administrativních 1918-1848 a jejich využití v současné aplikační praxi*. Praha: Linde, 2001. ISBN 80-7201-293-2
- [10] PASÁK, Tomáš. *Emil Hácha: (1938-1945)*. Praha: Rybka, 2007. ISBN 978-80-87067-04-8. 448 s.
- [11] PÍTROVÁ, Lenka a POMAHAČ, Richard. *Evropské správní soudnictví*. Praha: C.H. Beck, 1998. xv, 343 s. Právnícké učebnice. ISBN 80-7179-183-0. str. 77-89
- [12] POMAHAČ, Richard a VIDLÁKOVÁ, Olga. *Veřejná správa*. Praha: C.H. Beck, 2002. 290 s. ISBN 80-717-9748-0.
- [13] *Právník*. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, 1995, roč. 134, č. 7. ISSN 0231-6625.

- [14] Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu - senátu (ostatní) ze dne 19.11.1946, sp. zn. 185/46 [ASPI ID: JUD17679CZ]
- [15] SEDLÁČEK, Stanislav. *Soudní kontrola veřejné správy*. Brno: Masarykova univerzita, 2011. 126 s. ISBN 978-80-210-5746-3.
- [16] SCHELLE, Karel. *Vývoj veřejné správy v letech 1848-1990*. Vyd. 2. Praha: Eurolex Bohemia, 2005. ISBN 80-86861-66-X. s. 427
- [17] SCHELLEOVÁ, Ilona. *Správní soudnictví*. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2004. 100 s. ISBN 80-86432-90-4. str. 11-12
- [18] URBAN, Otto. *Kroměřížský sněm: 1848-1849*. Vyd. 2. rozš. Praha: Argo, 1998. 109 s. ISBN 80-7203-190-2.

Elektronické zdroje

- [19] Ekonomický vývoj na území České republiky. *Česká národní banka* [online]. 2018 [cit. 2018-04-21]. Dostupné z: http://www.historie.cnb.cz/cs/menova_politika/prurezova_temata_menova_politika/1_ekonomicky_vyvoj_na_uzemi_ceske_republiky.html
- [20] *Historické senátní tisky*: 3. volební období 1929-1935, 6. schůze, 19. prosince 1929. Dostupné z: http://senat.cz/informace/z_historie/tisky/3vo/stena/006schuz/S006003.htm
- [21] *Historické senátní tisky*: 4. volební období 1935-1938, 79. schůze, 9. června 1937. Dostupné z: http://www.senat.cz/informace/z_historie/tisky/4vo/stena/079schuz/S079001.htm
- [22] *Historické senátní tisky*: 4. volební období 1935-1938, 81. schůze, 16. června 1937. Dostupné z: http://www.senat.cz/informace/z_historie/tisky/4vo/stena/081schuz/S081001.htm
- [23] HISTORIE. *Nejvyšší správní soud* [online]. Brno, 2013 [cit. 2017-08-27]. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz/Historie/art/4?menu=178>
- [24] ISPV - Informační systém o průměrných výdělcích. *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. Praha, 2017 [cit. 2018-03-15]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/ISPVcharavypis.php>

- [25] NEJVYŠŠÍ SPRÁVNÍ SOUD. *MONITOR* [online]. [cit. 2018-04-21]. Dostupné z: <https://monitor.statnipokladna.cz/2017/statni-rozpocet/oss-sf/75003716#prehled>
- [26] Protektorátní prezident. *Česká Televize* [online]. Praha, 2010 [cit. 2017-09-02]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/archiv/1339650-protectoratni-prezident>
- [27] Průměrná roční míra inflace v letech 1994 - 2017*. *Český statistický úřad* [online]. 2018 [cit. 2018-04-21]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/2-inflace_1994
- [28] *Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna: Národní shromáždění republiky Československé 1935-1938, 88. schůze, středa 31. března 1937* Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/1935ns/ps/stenprot/088schuz/index.htm>
- [29] *Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna: Národní shromáždění republiky Československé 1929-1935, 342. schůze, středa 4. července 1934* Dostupné z: <http://www.psp.cz/eknih/1929ns/ps/stenprot/342schuz/s342007.htm>
- [30] *Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna: Národní shromáždění republiky Československé 1935-1938, tisk č. 837, Dostupné z:* http://www.psp.cz/eknih/1935ns/ps/tisky/t0837_01.htm
- [31] *Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna: Národní shromáždění republiky Československé 1935-1938, tisk č. 594, Dostupné z:* http://www.psp.cz/eknih/1935ns/ps/tisky/t0594_00.htm
- [32] *Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna: Národní shromáždění republiky Československé 1925-1929, tisk č. 1224, Dostupné z:* http://www.psp.cz/eknih/1925ns/ps/tisky/t1224_18.htm
- [33] *Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna: Národní shromáždění republiky Československé 1925-1929, 49. schůze, pátek 19. listopadu 1926. Dostupné z:* <http://www.psp.cz/eknih/1925ns/ps/stenprot/049schuz/s049003.htm>
- [34] *Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna: Národní shromáždění republiky Československé 1935-1938, 89. schůze, čtvrtek 1. dubna 1937 Dostupné z:* <https://www.psp.cz/eknih/1935ns/ps/stenprot/089schuz/s089001.htm>
- [35] *Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna: Národní shromáždění republiky Československé 1935-1938, 91. schůze, 9. dubna 1937. Dostupné z:* <https://www.psp.cz/eknih/1935ns/ps/stenprot/091schuz/s091002.htm>
- [36] *Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna: Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna 1998 – 2002, 46. schůze, 30. ledna 2002 [online]. [cit. 2018-03-04]. Dostupné z:* <http://www.psp.cz/eknih/1998ps/stenprot/046schuz/s046064.htm>

[37] *Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna: Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna 1998 – 2002, 46. schůze, 589. hlasování* [online]. [cit. 2018-03-04]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/hlasy.sqw?G=28336>

[38] STATISTIKA. *Nejvyšší správní soud* [online]. Brno, 2018 [cit. 2018-03-18]. Dostupné z: <http://nssoud.cz/main2Col.aspx?cls=Statistika&menu=190>

[39] Rozpočet 2016. *Nejvyšší správní soud* [online]. 2016 [cit. 2018-04-21]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/dokumenty/Rozpocet_2016.pdf

[40] ROZPOČET NA ROK 2017. *Město Choceň* [online]. 2017 [cit. 2018-04-23]. Dostupné z: <https://www.chocen-mesto.cz/rozpocet-na-rok-2017/ds-19490>

[41] ÚVOD. *Nejvyšší správní soud* [online]. Brno, 2018 [cit. 2018-03-18]. Dostupné z: <http://nssoud.cz/Uvod/art/1>

Zákony, právní předpisy a rozhodnutí soudu

[42] Zákon č. 126/1920 Sb.

[43] Zákon č. 158/1920 Sb.

[44] Zákon č. 11/1918 Sb. z. a n.

[45] Nařízení č. 7/1918 Sb. z. a n.

[46] Zákon č. 3/1918 Sb. z. a n.

[47] Zákon č. 150/2002 Sb.

[48] Zákon č. 166/1949 Sb.

[49] Zákon č. 164/1937 Sb.

[50] Zákon č. 36/1876 Ř. z.

[51] Zákon č. 275/2012 Sb.

[52] Zákon č. 247/1995 Sb.

[53] Zákon č. 62/2003 Sb.

- [54] Zákon č. 7/2002 Sb.
- [55] Zákon č. 125/1920 Sb.
- [56] Zákon č. 46/1868 Ř. z.
- [57] Sdělení MPSV č. 330/2015 Sb., č. 402/2016 Sb., č. 439/2017 Sb.
- [58] Zákon č. 150/1948 Sb.
- [59] Vládní nařízení č. 25/1927 Sb.
- [60] Říšské nařízení č. 187/1897
- [61] Zákon č. 236/1995 Sb.
- [62] Zákony č. 93/1918 Sb. z. a n., č. 94/1918 Sb. z. a n., č. 17/1920 Sb. z. a n.
- [63] Zákon 62/2003 Sb., zákon 247/1995 Sb., zákon 275/2015 Sb.
- [64] Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu - senátu (ostatní) ze dne 19.11.1946, sp. zn. 185/46 [ASPI ID: JUD17679CZ]

Seznam grafů a tabulek

Graf 1 – Rozhodnutí NSS 1918-1929	44
Graf 2 – Rozhodnutí NSS 2010-2017	45
Tabulka 1 – Počet soudců.....	38
Tabulka 2 - Počet zaměstnanců NSS.....	39
Tabulka 3 – Platy ústavních činitelů 2016	41
Tabulka 4 – platy ústavních činitelů 1926.....	42
Tabulka 5 – Výdaje NSS 1921-1925.....	43
Tabulka 6 – Výdaje NSS 2013-2017.....	43

Přílohy

Příloha č. 1 – Nález NSS

Nález NSS ze dne 19.11. 1946 č. 185/46-3 zařazený do Bohuslavovy sbírky jako Boh. A 1481/46

—
Systém ASPI - stav k 30.10.2017 do částky 124/2017 Sb. a 33/2017 Sb.m.s.
JUD17679CZ - JUD17679CZ - 185/46-Konfiskační dekrety a veřejný zájem - poslední stav textu

(I.) Konfiskace majetku podle dekretů č. 12/1945 Sb. a [108/1945 Sb.](#) se pokládá za veřejný zájem ve smyslu [§ 5 vládního nařízení č. 218/1938 Sb.](#) opětovně prodlouženého vládního nařízení č. [443/1941 Sb.](#), pro který mohl úřad odepřít souhlas k zamýšlenému zcizení zkonfiskované nemovitosti.

(II.) Ustanovení [§ 1, odstavce 1 vládního nařízení č. 218/1938](#) opětovně prodlouženého vládního nařízení č. [443/1941 Sb.](#), že je třeba k smluvnímu zcizení nemovitostí tam uvedených souhlasu okresního úřadu, ustanovení [§ 1, odstavce 3](#), že právní jednání ta jsou bez úředního souhlasu neplatná, a ustanovení [§§ 5 a 6](#) o tom, kdy je úřední souhlas udělit, resp. odepřít, nepřičí se svým obsahem znění nebo demokratickým zásadám československé ústavy.

Z odůvodnění:

Žádosti dnešních stěžovatelů za schválení níže uvedené postupní smlouvy z 26. červenec 1944, podané dne 22. srpna 1945, nevyhověl žalovaný úřad v pořadu správním z těchto důvodů:

"Anna L. dř. G., roz. J., postoupila postupní smlouvou z 26. července 1944 svému zeti Wouter Gerrit Otto de R. a své dceři Valerii Julii Františce de R. ideální čtvrtinu nemovitostí, zapsaných ve vložkách č. 518 a 1163 pozemkové knihy pro katastrální území V. Postupitelka jest německé národnosti, nabyvatelé jsou holandskými státními příslušníky.

Okresní správní komise v Liberci výměrem z 3. října 1945 nevyhověla žádosti postupitelky a nabyvatelů za schválení postupní smlouvy z 26. července 1944 z toho důvodu, že postupitelka Anna L. dř. G., roz. J. jest národnosti německé.

Zemský národní výbor v Praze nevyhověl odvolání z tohoto výměru, poněvadž majetek osob německé národnosti má býti bez náhrady konfiskován podle § 1, odstavce 1, litery a) dekretu č. 12/1945 Sb. a podle [§ 1, odstavce 1, bod 2 dekretu č. 108/1945 Sb.](#)

O stížnosti na toto rozhodnutí podané uvážil nejvyšší správní soud:

Běží o schválení zcizení nemovitostí podle vládního nařízení č. [218/1938 Sb.](#), posléze prodlouženého až do dalšího opatření [článku I. vládního nařízení č. 443/1941 Sb.](#)

Podle [článku III. tohoto vládního nařízení](#) není proti rozhodnutím správních úřadů

podle citovaného ustanovení přípustna stížnost k nejvyššímu správnímu soudu. Zabývá se tímto předpisem z doby nesvobody podle [článku 3 ústavního dekretu o obnovení právního pořádku \(přílohy k zákonu č. 12/1946 Sb.\)](#) rozhodl nejvyšší správní soud ve svých nálezech ze dne 26. dubna 1946 č. [72/1946 Sb.](#), Boh. A 1405, a ze dne 11. listopadu 1946 č. 112/1946, Boh. A 1467, že se svým obsahem příčí demokratickým zásadám československé ústavy. Podle [§ 30 jednacího řádu](#) odkazuje soud na důvody těchto nálezů. Nebrání proto článek III. citovaného vládního nařízení věcnému přezkoumání naříkaného rozhodnutí.

Podle [§ 1 vládního nařízení č. 218/1938 Sb.](#) je ke smluvnímu zcizení nemovitostí tam uvedených potřebí souhlasu okresního úřadu, a jsou taková právní jednání bez úředního souhlasu neplatná. Podle [§ 5, 1.](#) odstavce jest úřední souhlas udělití, není-li proti zamýšlenému právnímu jednání námitek z hlediska veřejných zájmů. Podle odst. 2 postupuje úřad, při posuzování veřejných zájmů podle volného uvážení. V [§ 6](#) se pak příkladmo uvádí, kdy jest úřední souhlas odepřítí.

Běží vesměs o normy z doby nesvobody. Soud, posuzuje podle [článku 3 citovaného ústavního dekretu](#) o obnovení právního pořádku, jsou-li ve smyslu jeho [článku 2](#) nadále použitelné, shledal, že se nepřičí svým obsahem znění nebo demokratickým zásadám československé ústavy, neboť se jimi omezuje nabývání nemovitostí z důvodu veřejného zájmu, což není v rozporu se zásadou stanovenou v [§ 108 ústavní listiny](#), při čemž okolnost, že omezení to nebylo stanoveno zákonem, nýbrž jen vládním nařízením, je pro otázku další použitelnosti těchto norem z hlediska citovaného [článku 2 ústavního dekretu](#) nerozhodná, neboť soudu náleží tu zkoumati jen obsah normy, a nikoliv její formu.

V rámci těchto předpisů může nejvyšší správní soud zkoumati jen, lze-li námitku, kterou žalovaný úřad odůvodnil odepření souhlasu, pojmově pokládati za námitku z hlediska veřejných zájmů podle [§ 5](#). Odpoví-li soud na tuto otázku kladně, nebylo odepřením souhlasu do práv strany zasaženo vůbec, neboť podle [§ 5](#) má strana na udělení souhlasu nárok právě jen tenkrát, není-li proti zamýšlenému právnímu jednání námitek z hlediska veřejných zájmů. Nemůže tedy stížnost právem tvrditi, že do práv strany bylo zasaženo nezákonně, a to tím spíše nikoliv, když podle výslovného ustanovení [§ 5, odstavce 2](#) postupuje úřad při posuzování veřejných zájmů podle volného uvážení.

Žalovaný úřad shledal překážku udělení souhlasu v okolnosti, že majetek Anny L., jako osoby národnosti německé, má býti bez náhrady konfiskován podle dekretů presidenta republiky č. 12/1945 a [108/1945 Sb.](#)

Podle obou dekretů děje se konfiskace a urychlené rozdělení majetku konfiskovaného v zájmu veřejném. Konfiskaci majetku podle dekretů presidenta republiky č. 12/1945 Sb. a [108/1945 Sb.](#) je pokládati za veřejný zájem ve smyslu [§ 5 vládního nařízení č. 218/1938 Sb.](#), opětovně prodlouženého vládního nařízení č. [443/1941 Sb.](#), pro který mohl úřad odepřítí souhlas k zamýšlenému zcizení nemovitosti. Nevybočil proto žalovaný úřad z mezí jeho rozhodování daných, odepřel-li udělití souhlas k zamýšlenému zcizení z důvodů naříkaného rozhodnutí.

Nezasáhl tedy žalovaný úřad svým rozhodnutím do subjektivních práv stěžovatelů, a bylo proto jejich bezdůvodnou stížnost zamítnouti.

Příloha č. 2 – Podrobný výkaz platů za rok 1925

Číslo úlo	Kategorie třída a jméno	Kód třída a plat. střední	Platové		úspěšnost a přidávky		Ozobní, studijní a školní před. paušál a starob. od měny	
			jednotlivá	úhrnem	jednotlivá	úhrnem	jednotlivá	úhrnem
1	první prezident	II ₂		49.008		30.000		a. 44.992 d. 19.000 c. 10.000
2	druhý prezident	II ₂		35.880		12.000		a. 15.000 d. 19.000 c. 10.000
<u>Laudcov personal:</u>								
a) Ústát. pres. V. H. J.								
3	Divišek Hugo	II ₂	35.880		9.000			d. 19.000 c. 10.000
4	Šrb Jaroslav	II ₁	32.208		9.000			d. 19.000 c. 10.000
5	Lapek Josef	II ₂	35.880		9.000			d. 19.000 c. 10.000
6	Ubr Jela	II ₂	32.208		9.000			d. 19.000 c. 10.000
7	D ^r . Kuntl Václav	II ₂	32.208		9.000			d. 19.000 c. 10.000
8	Kopřivnáček Otto	II ₂	32.208		9.000			d. 19.000 c. 10.000
9	D ^r . Vacík Frant.	II ₂	32.208		9.000			d. 19.000 c. 10.000
b) 36 radní								
9	D ^r . Vacík Frant.	II ₂	32.208		9.000			d. 19.000 c. 10.000
10	D ^r . Bohuslav Jos.	II ₂	32.208		9.000			d. 19.000 c. 10.000
11	D ^r . Franěk Jarosl.	II ₂	32.208		9.000			d. 19.000 c. 10.000
12	D ^r . Masák Václ.	II ₂	32.208		9.000			d. 19.000 c. 10.000
13	D ^r . Šelha Jan	II ₂	32.208		9.000			d. 19.000 c. 10.000
14	D ^r . Zeis Egon	II ₂	32.208		9.000			d. 19.000 c. 10.000
15	D ^r . Rantánek Milan	.	32.208		9.000			d. 19.000 c. 10.000
16	D ^r . Tůček Josef	.	32.208		9.000			d. 19.000 c. 10.000
17	D ^r . Krant	.	32.208		9.000			d. 19.000 c. 10.000
18	D ^r . Mikšan	.	32.208		9.000			d. 19.000 c. 10.000
19	Mihya Frant.	.	32.208		9.000			d. 19.000 c. 10.000
20	Šelha	.	32.208		9.000			d. 19.000 c. 10.000
21	D ^r . Pavloušek Lad.	.	32.208		9.000			d. 19.000 c. 10.000
22	D ^r . Hrušel Karel	I ₃	28.536		7.500			d. 19.000 c. 10.000
23	Růžka Jos.	.	28.536		7.500			d. 19.000 c. 10.000
24	D ^r . Dvořák Václav	.	28.536		7.500			d. 19.000 c. 10.000
25	D ^r . Čihák Jos.	.	28.536		7.500			d. 19.000 c. 10.000
26	D ^r . Janota Osv.	.	28.536		7.500			d. 19.000 c. 10.000
27	D ^r . Brendler Bed.	II ₃	28.536		7.500			d. 19.000 c. 10.000
			796.512	84.888	160.000	42.000		609.264

Príloha č. 3 – Výdaje NSS 1925

Vysvetlivky
Štatní výdaje.

Titul 1. Nevojní správní soud.

Sumár:

Osobní výdaje činí	4 389 764 Kč,
kdežto v roce 1924 připadlo na ně	4 167 619 "
vykazují tudíž letošní položka, Osobní výdaje rojsemí s	222 145 Kč
Vysvětlení viz níže u "Řádných výdajů"	
A, pol 1, 2 a 5. a u "Nimariádných výdajů" pol 11	
Věcné výdaje činí letos	661 000 Kč-
kdežto v r. 1924 připadlo na ně	386 000 "
tudíž více s	275 000 Kč-
Vysvětlení viz níže u "Řádných výdajů"	
B, pol 7, 8 a 9. a u "Nimariádných výdajů" B pol 12 a 13	

Řádné výdaje.

A, Osobní výdaje

Pol 1. Osobní potřebky stálého personálu soudů ^{jednak} částkou 1 140 412 Kč ^{částku} připadly na osobní potřebky stálého personálu k pol 1. a ^{částku} 1 120 000 Kč ^{částku} připadly na osobní potřebky stálého personálu v roce 1924. ^{částku} 1 120 000 Kč ^{částku} připadly na osobní potřebky stálého personálu v roce 1923 soudem Nejvyšším soudem v Brně, ^{částku} 1 120 000 Kč

Pol 2. Denní platy a mzdové výdaje v r. 1924 d 2 708 Kč, což odpovídá u stálého personálu, u ^{částku} 2 708 Kč ^{částku} připadly na osobní potřebky stálého personálu v roce 1924. ^{částku} 2 708 Kč ^{částku} připadly na osobní potřebky stálého personálu v roce 1923 soudem Nejvyšším soudem v Brně, ^{částku} 2 708 Kč

Pol 4. Príspevky na nemocenské pojistění ^{částku} 705 Kč ^{částku} připadly na osobní potřebky stálého personálu v r. 1924. ^{částku} 705 Kč ^{částku} připadly na osobní potřebky stálého personálu v r. 1923 soudem Nejvyšším soudem v Brně, ^{částku} 705 Kč